

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja 8 K
pol leta 4 „
četrť leta 2 „
posamezne številke po 10 h.

Za oznanila je plačati od enostopne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 6 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravišstvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Gradišče št. 2.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Tisti, ki se jim ne ujemajo računi, izkazani na zadnjega „Tovariša“ ovitku, naj čitajo današnje listnico.

Slavimo svoje može!

Prispevki za spominsko ploščo pokojnemu tovarišu Strmšku kapljajo tako pomalem, da ni upanja, da bi moglo storiti „Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo“ že letos ob obletnici smrti pokojnikove svojo dolžnost in odkriti ploščo. — Vsa čast onim zavednim tovarišem in drugim rodoljubom, ki so se zavedeli takoj dolžnosti, ki jo nalaga pieteta do pokojnika, in so takoj poslali svoj prispevek! Koliko pa jih je še, pri katerih je videti, kakor bi pozabili, kaj nam je bil Strmšek!?

Zato se obračamo ponovno s prošnjo do cenjenih tovarišev in vseh zavednih rodoljubov, da store svojo narodno dolžnost in pomagajo postaviti skromen spomenik možu, ki je posvetil in žrtvoval vse svoje moči slovenskemu narodu in njegovi koristi.

Prispevki, katerih izkaz se bo objavljal v „Učiteljskem Tovarišu“, naj se pošiljajo na naslov: Hinko Šumer, učitelj v Šmarju pri Jelšah.

Za „Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo“:

Pav. Flerč,
t. č. tajnik.

Tomo Kurbus,
t. č. predsednik.

Le naprej!

Odločni govor, do stanu ljubezen, zmaga je bolj kot meč dvorezen, če brusi ga sovragov srd razvnet!
E. Gangl.

Časa kolo se suče hitro naprej. Življenje naše je kratko, zato moramo hitro živeti in delati, da ne živimo zaman! S kolesom časa se more sukati dandanes naprej tudi vsak posamezen človek, vsako društvo, vsaka stranka, vsak stan, vsak narod, vse človeštvo.

Tudi nas slovenskih učiteljev je dolžnost, da napredujemo ter se vrtimo s kolesom časa naprej; to današnji čas od nas zahteva in tirja,

zakaj, kdor dandanes ne napreduje, ta zaostaja, in kdor pa zaostaja, tega napredujoče ljudstvo izbacne iz človeške družbe ter ga obsodi med sebičnejše, ki živijo sami zase, t. j. zato, da jedo in pijejo, ni jim pa mar občni blagor ljudstva.

Kolo časa je pa tako veliko, da ne pride več tja nazaj, od koder se je začelo sukati. Stvarstvo je tudi nas slovenske učitelje posadilo v to kolo, da se sučemo v njem, in nam je dalo um, da se držimo v tem kolesu in ne pademo iz njega.

Kdor se dandanes ne poslužuje tega prirodne daru, se bo vrtoglav lovil morebiti par let v tem krogotoku, pa ohdržal se ne bo — padel bo na glavo ter obležal v nadlogah.

Z novimi časi nastopajo nove potrebe; v novih potrebah pa je treba iskati novih pripomočkov, da človek, društvo ali stan dožene to, česar potrebuje.

Šolstvo je dandanes najvažnejši faktor in učiteljstvo najvažnejši stan v človeški družbi. Brez šole in učiteljstva ljudem dandanes ni mogoče živeti. To današnji omikani svet tudi dobro ve in čuti, ter prav za to se posamezne stranke v človeški družbi potežajo z vso silo, z vsemi zvijačami in tudi z najhujšim terorizmom, da bi pridobile šolo in učiteljstvo pod svojo oblast, dobro vedo, da stranka, ki ima šolo in učiteljstvo na svoji strani, ima tudi zagotovljeno gospodstvo.

Vprašamo tedaj, ali je mogoče, da bi ravno šolstvo, oziroma učiteljstvo, ker ga kolo časa najbolj tira, moglo ostati v svojih delih in opravilih pri starih šegah in pravicah?

Nikakor ne!

Dandanes ko se viharji posameznih političkih strank s tako brutalno silo zaganjajo v šolstvo in učiteljstvo, ni dovolj, da učitelj deluje samo v šoli ter izpolnjuje svoje dolžnosti edinole med šolskimi stenami, ampak neobhodno potrebno je, da stopi iz šole ven — v stik z ljudstvom.

Potov za stik z ljudstvom je več in smo že o njih govorili v našem listu. Še bolj obširno o tem je pa govoril in razpravljaj naš vrli tovariš Anton Pesek pri XIX. skupščini

„Zaveze“ v Radovljici v svojem poročilu „Na delo med ljudstvo!“

Nimamo namena, da bi danes razpravljali, kako naj dela med ljudstvom posameznik ali posamezno društvo; govoriti hočemo le o delu med ljudstvom celokupnega slovenskega učiteljstva.

Delo med ljudstvom celokupnega slovenskega učiteljstva se osredotočuje najprvo v našem mladinskem listu „Zvonček“. Vsi slovenski učitelji in učiteljice moramo zastaviti vse sile, da „Zvonček“, ki je priznано najboljši avstrijski mladinski list, duševno in gmotno podpiramo in razširjamo med našo mladino. Z „Zvončkom“ si privemo nase nežno mladino in potom nje — starše.

Za starše smo si pa osnovali lansko leto še poseben list, „Domače ognjišče“. V tem listu razlagamo staršem razumno domačo vzgojo, ki je posebno pri nas Slovincih še jako zanemarjena. Da bo pa list dosegel svoj namen, moramo delati na to, da se bo čitalo „Domače ognjišče“ v vsaki slovenski hiši. To je pa, seveda, naloga slovenskega učiteljstva, ki jo bo najlaglje in najplodonosneje izvrševalo, če pridno prireja roditeljske večere in tudi pri tej priliki priporoča „Domače ognjišče“.

Imamo torej list za šolsko mladino in tudi list za starše. Vmes pa zija še velika vrzel, ki jo moramo izpopolniti. Nimamo namreč šelista za šoli odraslo mladino. Mladina v starosti 14. do 20. let bi rada kaj čitala o svetu, o tujih deželah in njih navadah, o velikih dogodkih občega pomena in o raznih posameznostih iz vseh ved. Tak list bi bistri mladini duha in ji razširjal obzorje.

In vsega tega nima naša šoli odrasla mladina.

O potrebi lista za šoli odraslo mladino je poročal že tovariš A. Pesek pri XIX. glavni skupščini „Zaveze“ v Radovljici. Pesek pravi: „Ko izstopi otrok iz šole, ne pustimo ga po-

polnoma izpred oči; brigajmo se za šoli odraslo mladino! V ta namen naj se ustanovi poseben poučen in zabaven list za šoli odraslo mladino.“

Da bi bil poseben list za šoli odraslo mladino velikega pomena, leži na dlani. Mladina večinoma rada čita, pa ji usiljujejo otrovane političke liste, ki povzročajo v mladi duši dostikrat celo revolucijo. List za šoli odraslo mladino mora biti nepolitiški, poučen in zabaven. Ko izstopi otrok iz šole, se večinoma ne izobrazuje dalje ali pa svojo vedoželjnost teši s čtivom dvomljive vrednosti, večinoma s kakimi slabimi političkimi listi, in tako so uspehi šole uničeni. Tako A. Pesek in to je zlata resnica.

List za šoli odraslo mladino bodi predvsem poučen; pa tudi zabaven bodi ta list; mladini je treba zdrave zabave in razvedrila.

List za šoli odraslo mladino — pravi Pesek dalje — bo gotovo dobro uspeval. Ko izstopi otrok iz šole, mu ga bo učitelj priporočil kot voditelja v vrvenju življenja in pri vsaki priliki bo moral vnesti mladino za list, ker bi potem lista vplivali učitelji še nadalje na šoli odraslo mladino, da bi v šoli v mlada srca vsejano seme vzhajalo in obrodilo zaželeni sad.

Da pa postanejo naše besede z novim letom kri in meso, zato nasvetujemo vodstvu „Zaveze“, da izproži ustanovitev lista za šoli odraslo mladino pri letošnjem velikonočnem zborovanju upravnega odbora ter postavi to aktualno vprašanje na dnevnired XX. glavne skupščine „Zaveze“, ki bo zborovala letos v solnčni Gorici.

Le naprej — za list za šoli odraslo mladino, da nas ne bo napredujoče ljudstvo izbacnilo iz svoje družbe in nas ne stare časa kolo, ki se suče neprenehoma naprej. Zaključujemo pa ta svoj poziv za

LISTEK.

Učitelji.

Venec satiriških pesmi. Napisal Ferdo Plešič.
Naj misli, kogar bi pušice te zadele,
da na visoki vrh lete iz neba strele.

I. Bolni učitelj.

To bila noč je mukepolna!
Kdo vzdihne šteje pridržane,
bolesti vzkliče, kdo jih šteje?
Pod tujo streho sam, zapuščen,
boril za mlado se življenje
je mož. Zdaj sije skozi okno
jutranja zarja. — Svetli žarek
igra se mu na bledem licu
in boža čelo ponosno — rosno.
Po mestnem tlaku ropotajo
kolesa. Žvižgajo piščali
in kličejo trpina k delu.
Nabija v tvornici kladivo;
nekje zvoni mrtvaški zvonec...
Kaj kaže ura? Kmalu osma!

Kolege svoje vidi v duhu.

Že zbirajo se v hladni veži,
smehljaj na licu. „Dobro jutro!“ —
„Kaj novega?“ — „Odluk je prišel
od namestništva radi maše.“

Upor je ničev, treba bo
nadzorovati v cerkvi šolo.“ —
„Glej, glej, tako se je rešilo!
A zdaj?“ — „Klonimo svoje glave!“ —
In že vam je debata v toku.

Besedo glavno, kakor vedno,
ima tovariš Tone Bekar. —
A zdaj — kaj to? Ni li zvonjenje?

Po dolgih hodnikih odmeva
glas šolskega srebrni zvonca.
Zdaj stopajo kolegi v razred,
a nje ga ni! Že nekaj časa

upirali so dečki v duri
pričakovanja polne oči.
„Ne bo ga danes? Kaj pomeni,
učitelj bil je vedno točen?“

Ga ni, ga ni! Obliče drugo
prikaže se. Na mladih licih
glej razočaranje, pogled uporen

že zablesti. — „Kaj iščeš tukaj?

Ti nisi naš, naš je le oni!“
Zaman, zdaj segla tuja roka
bo v mlada srca nepoznana.
A on? Tu, tu leži v postelji.
„Oj, ne! Tja k njim, oj, k moji deci!“
Odeja zdrane, kvišku plane.
Oj, k njim, oj, k njim, oj!... Zašibijo
kolena se, na postelj pade,
kri vzvne mu iz hropečih prsi. —

* * *

V tem svetem hipu tam pri mizi
sedi vam birokrat usnjeni,
„raport“ zdaj na oblast predstojno
spisuje čmeren, slabe volje,
„raport“ o bolnem učeniku.
In piše: „Še v soboto bil je
kaj čil in zdrav pri svojem delu,
a danes hipoma je zbolel.
Zbolel podčrtam. Stvar sumljiva
se zdi mi; danes je ponedeljek,
ponedeljek, hm! Naj blagovoli
kaj ukreniti moč predstojna!...“

II. Voditelj.

V visokih regijonih,
kjer je občutno mraz,
blesti se v resnem svitu
voditeljev obraz.

Kako je možek vprežen,
bi nihče ne verjel.
„Če to bi vedel,“ pravi,
„bi vodstva ne sprejel.“

Nu, slednjič vsako delo
se vendarle še zmaga,
najhujša pa težava
je odgovornost — vraga!

Kar se vrši po šoli,
na vse naj bo pozoren;
ej, nimate ni pojma,
za kaj je odgovoren!

Če zmanjka kje črnila,
je nerabljiva kreda,
če pamet vam zastane,
on le je kriv — seveda.

ustanovitev lista za šoli od-
raslo mladino z Ganglovimi besedami,
ki pravi:

O, slušajte besede, ki svarače
nebržniku zvené in ki proseče
zda k posvečenju kličójo móže!

Posavec.

Jubilejski dar!

(Obupni klic kranjskega učiteljstva.)

Faktum je, da ima učiteljstvo na Kranjskem v XX. stoletju med vsemi stanovi v sramoto mogočne Avstrije, ki po znani korupciji pod vlado birokratizma tako bahato in nepremišljeno meče milijone okrog sebe, v sramoto deželnih očetov najbolj beraške plače. Dasi na robu propada, dasi do kosti izstradano in obupano, se odlikuje stako požrtvovalnostjo, da ga občuduje lahko ves olikani svet. Gotovo lepa vsota je že nabrana za „Učiteljski konvikt“, in to smemo trditi, največ iz naših žuljev, ali boljerečeno, te tisočake smo pristradali. V bedi in pomanjkanju se dviguje naš bodoči dom. Da, učiteljstvo je seglo letos tako daleč v svoje dolgočasne, zasušene žepe, da so se začeli oglašati celo jubilejski darovalci z rednimi mesečnimi doneski. Gotovo je to postopanje vse hvale in posnemanja vredno, in „Učiteljski konvikt“ se bo nekoč s ponosom oziral na te učiteljske mecene. A žal, da je mnogo tovarišev in koleginj, ki pri najboljši volji, pri vsi štedljivosti ne morejo ničesar prispevati. Kdor ima srečo s postranskimi zaslužki, komur baše vlada za lenobo cekine v žepe, ta si lahko pritrga vsak mesec kako kronico, a kdor ima družino, kdor je odvisen samo od tistih krajevarčkov, ki jih potegne pri blagajnici, ne more zadostiti tej zahtevi. Od kase do doma sicer ponosen, a že ga čaka žena, deli in deli, vse se razkadi, ti pa hodi raztrgan in se zadovolji vsak dan s krompirjem in kislim zeljem.

Čenjeni tovariši in tovarišice! Vsakomur je prosto in dovoljeno, da v javnosti izreče o tem ali onem svojo kritiko, zato pa imamo svoj stanovski list. Vse se pripravlja, vsi stanovni tekmujejo med seboj, da bi toliko sijajneje obhajali redko slavlje, 60 letni jubilej našega presvetlega cesarja. Prosim, kdo pa naj kaj daruje v to svrhu, ali tisti, ki strada noč in dan, ali tisti, ki sedi na zakladih in razpolaga z milijoni? Skoro se bo že reklo: Darujte letos kaj v dobrodne delne namene! Komu pa? Za učitelje, saj jih v plači gotovo že prekaša beraško društvo v Pekingju. A ne tako, mislimo pošteno, marljivi delavci, ne bostena nalogali samo dela in dolžnosti, tudi plačali nas boste. V čem naj torej obstoji jubilej v našem stanu? Lačni in žalostni, brez vsake nade v boljšo bodočnost, se tega jubileja ne moremo veseliti. Po vsi Avstriji, do zadnjega učitelja naj zaori en glas:

Odprite nam vrata na cesarskem dvoru! Naš presvetli cesar naj zve v svojem jubilejskem letu, da ginevamo, da

Če slab obisk je v šoli,
če dečki kje stepó se,
on nosi odgovornost,
nanj vsi le obrnó se.

Če se porabi letos
v pečeh preveč premoga,
on odgovoren biti
le mora. Oj, nadloga!

Ta ljuba odgovornost
povsodi ga preganja;
jaz mislim, odgovoren
zato je še, kar sanja.

To vola bi končalo,
ne le moža; to zdi se.
A odgovorni vodja
nasprotno še — redi se...

(Dalje.)

umiramo od samega stradanja, naš presvetli cesar naj zve, da smo med vsemistano najbolj obremenjeni v težavni nalogi za odgojo in pouk naše mladine, pa tudi najbolj pozabljeni; naš presvetli cesar naj zve, kako postopaznami naša mačeha, naši brezsrčni deželniččetje, naš presvetli cesar naj ovekoveči v našem stanu svoj jubilej z zlatimi črkami, danas je po svojem vplivu resil obupne bede in povzdignil učiteljski stan na onostopnjo, kijo zasluži po vseh človeških in naravnih zakonih!

Prvi jubilejski dar mora biti letos torej v državnem in deželnem zboru za učitelje, saj ne prosimo zastoj; mi smo že zdavnej zaslužili, vi boste pa poravnali zastareli, ne prav častni dolg.

Učiteljcam za Veliko noč.

Velika noč je pred durmi, z njo pa tudi učiteljska zborovanja, ki se običajno prireajo ob času, ko pride največ učiteljstva v Ljubljano. Vsakdo se veseli Velike noči — simbola vstajenja — zlasti že zato, ker je v najlepšem času, v večnolepi pomladi, pa tudi zato, ker pohiti tedaj k svojem, znancem in prijateljem. Učiteljstvo se veseli velikonočnih počitnic, nasedel se pa tudi zborovanj svojcev! Snidejo se učitelji in učiteljice kot prijatelji, vsi z istimi težnjami, z istimi interesi in s skupnimi smotri. Pri raznih učiteljskih zborovanjih se — ako že ne doženemo vselej zaželenih uspehov — vsaj razvedrilo in navdušimo za nadaljno delo, za nadaljno vztrajnost. Jaz vsaj se veselim vedno onih dni, ko zborujejo naša društva zlasti pa željno pričakujem zborovanja „Društva slovenskih učiteljic“. Nikoli pa se še nisem bolj veselila tega zborovanja kot baš letos; ne vem, ali bolj iz radovednosti, ali iz resničnih interesov? Saj pa ima letošnje zborovanje lep in velevažen predmet na dnevnem redu, namreč: Bo li možno uresničiti prekrasno idejo, ki je bila izprožena že na božičnem zborovanju? Ali bo mogoče ustanoviti lasten dom. lastno, nad vse potrebno zdravilišče?

Drage tovarišice! Ojunačite se, vstanite in pristopite v naše društvo tudi one, ki ste se ga ogibale do sedaj. Pridite in pridružite se četici, ki si je postavila za sveto nalogo, delati in se boriti za skupne interese učiteljstva, skrbeti pa tudi za lastne težnje in potrebe. Jubilejsko leto je! Vsakdo se bo potrudil, proslaviti ga na katerikoli način. Tudi me moramo storiti v proslavo vladarjevega jubileja nekaj, kar nam bo v čast in korist, kar naj bo v spomin še poznim naslednicam.

Zato pa pristopite in prepričajte se o našem resnem delu! Možno, da potem ne boste imele več praznih izgovorov in nespametnih predsodkov o društvu slovenskih učiteljic. Ali bi ne bilo sramotno, ako bi zvedel svet, da je še mnogo tovarišic, ki niti po imenu ne poznajo našega društva, še več pa onih, ki ga nočejo poznati?

Zdromite se tudi Šiškarice, Vrhnice, Šentvidčanke i. dr.! Pridite med nas, boste videli, da vam ne bo žal dveh kronic, in se vam ne bo sramovati našega društva.

Da se vas oglasi prav mnogo nanovo kot članice našega društva, one pa, ki ste že članice, da poravnate letnino, to je moje iskreno voščilo za velikonočne praznike!

Dragim kolegom pa želim, da ne sodijo našega programa napačno in krivično (kakor se je zgodilo že opetovano); zakaj ta ne razdružuje in tudi ne sme razdruževati koleginj od kolegov, sester od bratov, ampak ima le nalogo in dolžnost, bojevati se za skupne interese, poleg tega pa še — kdo bi nam zameril?! — tudi za lastne. J. Z.

Poldnevni pouk v ljudski šoli.

Pod tem naslovom priobčuje v „Domovini“ neki štajerski tovariš članek, v katerega uvodu pravi, da so na nekaterih shodih na Štajerskem poudarjali potrebo uvedbe poldnevnega pouka ter so v tem oziru tudi stavili resolucije.

Nekatere občine celo stremijo natihiem pa tudi javno o raznih prilikah za uvedbo tega načina pouka. A še več: obljuba uvedbe poldnevnega pouka od strani kandidatov raznih strank služi celo kot najnovejša agitacija v prid izvolitve. Oglejmo si torej poldnevni pouk! Že beseda „poldnevni“ zveni čudno za nevaženo uho. Delajmo torej vsako delo le pol dneva, pa se bomo kmalu prepričali o svojem uspehu; opravili smo le polovico, ko bi bili lahko znabiti vse. Poldnevni pouk je zastarela naprava in je tam vreden uvedbe, kjer okolščine in krajevne razmere, celodnevni pouk ne dopuščajo, kakor je to v težavnih hribih.

Učence, ki je obiskoval poldnevno šolo, recimo res osem let, ima v resnici štiri leta pouka. Ako pa je bil med tem časom celo dvakrat postavno oproščen, ima pa komaj tri leta šolske dobe. Kje so še opravičene in neopravičene zamude? Z uvedbo poldnevnega pouka, kjer je dozda bil celodnevni, se bo v začetku šolski obisk povzdignil, a sčasoma pa pade na isto stopnjo kakor je bil celodnevni. To so pokazale izkušnje. Učna tvarina se mora pri poldnevem pouku jako skrajšati, kar pomeni korak nazaj v naobrazbi. Ako učence hoče nadaljevati pouk na srednjih šolah, mu bo obiskovati poprej mestne razrede ljudskih šol in šele potem bo vstopil v srednjo šolo, ako naredi sprejemni izpit. S tem se pa oškodujemo v gmotnem oziru sami.

Dozda sem imel v mislih normalno nedarjenega učenca, a kaj se naj nauči slabo nadarjen otrok v pičlo odmerjenem času? Nič! Ta ostane analfabet, ki se itak že pri celodnevem pouku toži o njem.

Slovenska inteligenca se rekrutira iz naše sedanje ljudske šole. Odkod jo naj jemljemo potem, ako nastopimo pot nazadnjaštva?

Poldnevni pouk ima sicer navidezno nekaj zase, t. j. toliko poudarjani telesni razvoj v zdravniškem oziru. Ta ovira pa se tudi lahko ublaži z uvedbo šolarske kuhinje, kakršne imajo že na mnogih šolah in uspevajo prav dobro.

Pred nekaterimi leti se je učiteljstvo in ljudstvo jako ogrevalo za nerazdeljeni pouk, a zdaj so glasovi o tem skoraj popolnoma utihnili.

Iz nerazdeljenega pouka bi še en korak prestopili in bili bi pri poldnevem pouku. Dični Rokitansky zahteva pouk v kmetijstvu na ljudskih šolah, a žal, za čas v tem pouku pa nihče ne vpraša. Res lep in tudi za bodočega kmeta pomenljiv in važen je pouk posebno v sadjarstvu in čebelarstvu, a škoda, da pri obilici drugih predmetov ne najde primerne prostora. Pisec teh skromnih vrstic deluje že 21 let na ljudski šoli s poldnevnim poukom prav vestno, premišljeno svoj čas v pouk natančno uporablja, a se mora le odločno proti tej napravi izreči, če bi se tudi čas počitnic podaljšal, kar vsekakor ne bi šlo povsod zlahka. Pri nas odločuje trganje hmelnja čas počitnic. Ob tem času ne bi gotovo nobeden učenec obiskoval šole, čeprav bi se žugalo s kaznijo. Zakaj v enem dnevu zasluži otrok več v hmelju, nego iznaša mesečna kazen. Slišal sem pa tudi iz ust pedagogov, kakor g. H. Schreinerja, da so šole s poldnevnim poukom malovredne, da nikakor ne dosežejo svojega ali, bolje rečeno, učnega smotra. Tem pritrdim tudi iz lastne izkušnje.

Učiteljstvo mora biti iz vseh razlogov proti uvedbi takega pouka.

Še enkrat k članku „Nekaj misli o šolski disciplini“.

Nerad sicer pišem še enkrat o tej stvari, zakaj vzgojevanje se mi zdi tako važna stvar, da bi ne smel nikdar nihče nepriljubljen o nji govoriti, kaj še celo pisati. In jaz moram že zopet nepriljubljen in v naglici odgovoriti, prav tako kakor sem bil zadnjič po okolščinah prisiljen pisati, kakor se pravi ex abrupto. To v zagovor, če je bil moj članek tako malo stvaren, da je tovariša pisatelja osebno žalil. Nikakor namreč to ni bil moj namen: ne samo, ker mora vsakemu mislečemu človeku nad vse predsedati način pisarjenja večine slovenskih časopisov — klasičen slučaj iz „Naši moči“ je „Učit. Tov.“ ponatisnil v predzadnji številki — ampak še posebno tudi za to, ker spoštujem vse one, ki so v naši realni dobi še toliko idealni, da pišejo v liste, ki ne le ne honorirajo spisov, ampak niti poštnih stroškov ne plačajo. (Uredništvo mi oprostí ta

„napad“ na neplačujoče čitatelje!) Torej kar se tega tiče, kratkoma kapituliram; oprostí mi, dragi tovariši in sobojniki, vse žalitve! Poizkušal sem in poizkušal bom vsako žaljivo misel odgnati, in če jezik, ki je tako slab tolmač naših misli, „kozla ustrelí“, štej mi to v napako, nepopolnost. Gre namreč za stvar in to najvažnejšo, ker je odločilna za bodočnost naroda in človeštva, ne glede na to, da bi se moral po tem ravnati sploh vsak, ki kaj piše. Ne iščemo namreč večine, ki bo za nas glasovala, ker „se znamo dobro odrezati“, ampak resnico. Žalitve in še drugo, kar delajo, pustimo brezvestnim političnim agitatorjem in skrbimo, da bodo vsaj njihovi nasledniki stvarnejši.

Pa k odgovoru!

Predvsem moram izraziti, da ni baš najboljša navajati preveč citatov. Sicer je res navada, posebno v znanstvenih spisih, da vse mrgoli citatov, čisto jako dolgih, toda k cilju to ne vede; če pa že citiramo, potem pa kar natančnejše, da vsak lahko hitro najde navedeno mesto v knjigi. To iz različnih vzrokov, ne samo zato, ker je smisel v zvezi lahko dokaj drugačna. Predvsem bi bilo potem nemogoče citati v pedagoškem listu — Komenskega kritiko o Rousseaujevem „Emilu“.

Dalje se moramo varovati, da ne mešamo teorije s prakso. Pomilovanja vreden učitelj, ki ima v razredu po 80 učencev in pri tem še popoldnevni pouk, posebno če je še skoro nedorasel (18 let n. pr.) in brez staršev, ki bi ga pomagali deželi in državi vzdrževati. Ej, dragi tovariš, lahko mi veruješ da imam smisel za prakso na takem mestu, da se tudi ne čudim, da take razmere umore, ali vsaj ugonablja idealizem. Ker nima vsak železne narave — saj še celo mnogo skrbnih staršev baš zato sili sina k učenju, ker je prešibkega zdravja za rokodelstvo, trgovino. Nesrečna mati, ki ne veš, da koplješ baš s to svojo dobroto sinu prerani grob!

Pa ne smem uhajati v liričnosti, kdor čita namreč dandanes časopise, se ne utegne ustaviti in dati duška svojim čutom, saj v dobi potiskanega papirja niti misliti ne utegnemo več. Torej naprej k naši disciplini!

Da, to je praksa. Tu si moraš pomagati, kakor veš in znaš. Skrbi, da čim najprej spoznaš razvoj življenja, da dohitiš, kar ti je pozabila dati ali nalašč zamolčala šola. Čelega moža zahteva vzgoja, čelega moža tvoji okoliš, v katerem moraš biti obenem tudi duhovnik, duhovnik v pravem pomenu te besede, odkar so postali drugi po večini eksekutorji posvetne moči. Harmonija v tvoji notranjosti mora biti popolna, če hočeš blažilno vplivati, če hočeš izpolnjevati svoje dolžnosti na mestu, kamor te je postavila usoda naroda! Skrbi!...

V teoriji pa sva si popolnoma navzkriž, in za teorijo je šlo v tem slučaju. Naj navedem v dokaz samo začetek, kdor nima več pri roki št. 9. „Učit. Tov.“ mu tudi to zadostuje: „Ako hoče šola uspešno vzgojevati naš up in nado, našo nežno mladino, mora storiti dvojce: mora navajati otroke a) k brezpoznojni poslušnosti, b) k vztrajni pridnosti. Ubogljivost in marljivost sta podlaga vseh kreposti šolske mladine, sta z ostalimi vrlinami v ožjem sorodstvu in s tem vir značaja.“ Potem pride primera šole z državo in zahteva pozitivnih sredstev, dobre discipline. Potem pa: „Salzmänn sicer pravi: ‚Schafft die moralischen Gängelwagen und die Läufe ab, die Gebote und Verbote und die künstlichen Mittel‘, a to naziranje... ni dobro.“ Ali ni to teorija? Pa nikjer nobene besede o prenapolnjenosti šol, premajhni izobrazbi in plači vzgojevalcev in o drugih škodljivcih prave vzgoje. Z eno besedo: meni in vsem, ki so članek čitali z zanimanjem, se je zdelo, da govori tovariš o idealni šolski disciplini in idealni šoli. Kako bi mogel sicer pozabiti na nedostatek poboljševalnic, prenapolnjenost šol itd., ko pa omenja. „Dobra disciplina je odvisna v veliki meri od složnega delovanja učiteljstva, od dobre zveze z domačo hišo in od resnobe, ki se z njo učitelj zavzema za pouk“. Pa dosti!

Še par besedi o odgovoru v 13. števil. Seveda izpuščam iz že omenjenih vzrokov vse odioznosti. Predvsem nisem ničesar zavijal. Da priporočam, „da uvedemo tudi v šolo tako disciplino, kakršna je v uradih, v vojašnicah in med ljudstvom“, k tej misli mi je dal po-

Dalje v prilogi.

vod tvoj stavek: „Izkušnje dokazujejo, da je država, kjer ne vlada disciplina niti v uradih niti v vojašnicah niti med ljudstvom, na pragu krvave revolucije. Tako je tudi s šolo.“ — Zavijam?

Kar se tiče dosegljivosti, stvar ni tako jasna in razumljiva kakor vidim. Zahtevati od otrok pazljivosti pri različnih razlagah, je čisto absolutno nedosegljivo, in vendar marsikateri učitelj še kaznuje zaradi nepazljivosti, morebiti celo tudi ti, zakaj sredstva za dobro disciplino, kakor je skrb za zanimivost predmeta, sploh izpuščaš in postavljaš na to mesto gorečnost učiteljevo, s katero pa v šoli sploh ničesar ne opravimo, v ljudski že celo ne. Še celo na univerzi se dijaki smejejo profesorju, če zaide v navdušenje, ker ne razumejo njegovega razpoloženja; kaj še otroci do 14. leta! Samo predmet jih zabava. Kakor hitro jih zanima osebnost, je konec pouka in discipline, pa naj si je ta ali ona lastnost predavateljeva pritegnila nase pozornost otrok. To je tudi vzrok, da skoro noben učitelj ni zmožen deklamirati v šoli z uspehom kako pesem, ne ker bi jim bila nerazumljiva, ampak ker ne razumejo razpoloženja deklamatorjevega. Z otroki moramo biti otročji. Tu je tudi vzrok tvojega principa, da se otrokom nima mnogo razkladati, zakaj in kako — to pač ni otročji način. V teh stvareh imajo naše kolegije baje dokaj boljše uspehe, vsaj slišal sem o tem, in bi me veselilo, če je res. Slovenke še o takih stvareh niso pisale, žalibog.

V zgledih pač ne vem, kdo od naju da je bolj nesrečen; s higieniškimi pljuvalniki je sploh velik križ: pribijem le to, da otroci sploh nimajo potrebe pljuvati in da tudi v tem le posnemajo odrasle. Otroci se lahko ves dan igra, pa se ne bo niti spomnil na to nepotrebnost, v šoli pa se dela „velikega“ — tako da sodi tudi to k — pazljivosti. Pa zveza z domom in zopet zveza z domom.

Seigerschmied (če mislim pravega) pač zame ni in ne bo avtoriteta. Prav tako ne mislim posebno prizanašati „sramežljivemu A. B.“, ker spada pred paragrafe: spoznani krščanski resnici se ustavljati, predrzno na božjo milost grešiti itd. Pa brez olajševalnih okolištin, ker on je prvi med najboljšimi na Kranjskem! Sicer sem pa tudi zadnjič pisal: „Če v politiki ne moremo vsega odpustiti, v vzgoji pa moramo.“

Kar se tiče „pozitivnega prava“ za šole in „Novega šol. učnega reda“, bodimo si že enkrat odkritosrčni in odrecimo državi pravico do vpliva na vzgojo. Tudi če bi šolo sama vzdrževala! — Zakaj namen šole je (ima biti) podpirati razvoj otroka, da bo čimprej dober človek; samoposebi se razume, da bo pri tem tudi dober državljani in narodnjak in oče in mož — to vse je v pojmu človeka. „Dober državljani“ pa še ni dober človek, kakor tudi ne oni, ki misli, da je dober narodnjak.

O „obdarovanju“ niti malo ne dvomim, v oklepajih sem dodal „za pridnost“ samo zato, ker imamo tudi druga obdarovanja. Že ko sem hodil v ljudsko šolo, ni bilo več nobenega obdarovanja za pridnost, razen katehetovih „pildkov“, — pač pa so bile božičnice, obdarovanja potrebnih učencev brez ozira na pridnost. Stvar mi je torej popolnoma jasna — da Seigerschmiedu ne, se ne čudim.

Prehitro živimo, prehitro čitamo, zato se moramo pozneje tolikokrat popravljati, ko spoznamo zmoto, zato si moramo tudi drug drugemu tolikokrat pomagati, popravljati se medsebojno, zato je dandanes boj tako buren, v nekaterih krogih kar podivjan. Galantne fraze smo odvrgli, ker hočemo biti odkritosrčni, toda čisto čutimo ta nedostatek — predvsem v našem političnem življenju, kjer sploh ni pristupna nobena kritika ker, mislimo še vedno, da je vsaka kritika izraz sovraštva. Kdor ne zna biti toliko stvaren, da pušča osebnosti na stran, še ni zrel, da sleče c. kr. rokavice pl. galantnosti. Seveda: vanitas vanitatum; s tem, da posežemo v boj brez rokavic, pomagamo vzbujati smisel za stvarno mišljenje, trda disciplina zbija odpor, klerikalna gonja odpira oči itd. Kdor misli, mora priznati harmoniji v življenju posameznika tako važnost, da spozna za nad vse potrebno s o b o d o učitelja; s tem pa tudi, kako ima biti izobražen, da ga taka odgovornost ne — stre. Kdor pa svojim tovarišem podaja nauke za to odgovorno službo, mora imeti čut odgo-

vornosti bolj razvit, nego čut konvencionalne „časti“.

Če sem predolgo govoril, naj mi čitatelji odpuste: pisati kratko in jasno ni namreč samo umetnost, ampak tudi naporno delo, ki jemlje mnogo več časa nego samo hitro zapisovanje misli. Z. B.

Potovanje v London

k šolsko - higieniškemu kongresu in razstavi.

Poroča L. Jelenec.

(Dalje.)

Bilo je 3. avgusta ob pol 11. uri ponoči. Dež je lil curkoma. Brzovlak, ki ima od Dovra direktno zvezo s parnikom iz Ostende, je pripeljal mnogo popotnikov. Vsak je hitel na tramvaj, omnibus, avtomobil ali na postajo podzemeljske železnice, ki je tik kolodvora, ali pa si je najel droško ali izvoščka, da pride prej pod streho v tem silno neprijetnem vremenu.

Kam pa ti, sem se vprašal, stoječ na trgu pred kolodvorom? Tesno mi je bilo pri srcu, kam se bom dal v tem velikanskem mestu, čisto sam, ponoči in nevede jezika. Poiskati mi je bilo treba prenočišče, pa kako, ker me ne bo nihče razumel in jaz nikogar. Hotela mi ni bilo treba dolgo iskati. Šest velikih sem našel na velikem križišču cest pred kolodvorom, vsi z električnimi reklamnimi napravami, kakršno ima na ljubljanskem mestnem trgu Bernatovič nad svojo prodajalnico, o kateri se tako bridko pritožuje Vaso Petričič. Po vnanje sem presojal hotele, kateri bi bil ceneji; videlo se mi je, da so to hoteli prve vrste in ti so dragi v Londonu. Izbral sem in izbral menda najdražjega — Viktorija hotel. Vstopim. Vrata v svoji mogočni uniformi in z velikim žezlom v roki me pozdravi spoštljivo; uslužbenec prihi in mi odvzame majhen kovček — edino prtljago — ter me odvede v kontoir. Tu povem, česa želim, a ne razume me nihče. Po dolgem čakanju vstopi hotelski sluga, ki je lomil za silo nemščino in ta mi raztolmači, da je izmed 300 sob, ki jih ima hotel, prosta le še ena v 5. nadstropju, da me povzdigne z luftom tja gor.

Isti dan sem bil 14 ur na potovanju. Odpeljal sem se iz Kolina ob pol 9. uri zjutraj; tam sem tudi zajtrkoval; v Ostende sem se šel kopat, namesto da bi obedoval, v Dovru ni bilo časa za obed, ker ima parnik direktno zvezo z brzovlakom v London. Prišel sem v London jako lačen. Hotel sem kaj večerjati. Sluga me pelje v velikansko krasno hotelsko restavracijo. Nobenega gosta ni bilo več notri. Samo kakih 40 do 50 natakarjev je prav leno pospravljalo restavracijske prostore. Hitro pojem malo šunke in kosček mrzle pečene piške, popijem steklenico piva in plačam za to malenkost malenkostno vsoto 3 s. in 20 p. = 3.77 K. Potem se izročim slugi, ki me dvigne v 5. nadstropje v najeto sobo, ki pa je bila tako krasno opremljena, da sem spoznal, da sem v hotelu I. vrste. Dobro sem spal, bil sem pa tudi sila truden. Zjutraj sem komaj našel stopnice. Široki s težkimi preprogami pregrnjeni hodniki so se vili na vse strani. Vrh stopnic v vsakem nadstropju je bil majhen park. Okrog vodometa so stale palme in druge dekoracijske rastline, vmes so stale mramornate mize in mehki divani. Tu so zajtrkovali in čitali liste tujci, ki so prenočevali v teh lepih prostorih. Ko vidim vso to razkošnost, si mislim: Hitro nazaj v sobo po kovček, svrtnik in dežnik in beži odtod; če boš stanoval po takih hotelih, bo čudno tvoje bivanje v Londonu in žalostna pot v domovino. In res, nisem se motil. V kontoirju mi napravijo račun za 15 s. in 50 p., dvema slugama po 1 s. napitnine, skupaj 16 s. 50 p. Hitro ven iz tega hotela!

Tvrdba Cook in sin na Dunaju, ki prireja potovanja po vsem svetu in preskrbi vozne listke za vsakršne ture in tudi oskrbo v hotelih po raznih mestih, bi bila preskrbela tudi meni, če bi se bil zglasil za časa. Poslala mi je samo vozni listek in pismo, s katerim naj se zglasim v Londonu v njegovem osrednjem bureau in tu bodo ustregli vsaki moji želji. Najprej pa mi je treba najti bureau. Hodim po cestah semtertje v bližini kolodvora St. Pancras, kjer sem izstopil prejšnji večer in res kmalu zagledam napis: Cook's Reisebureau. Razveselim se ga, vstopim in pokažem nemško pismo. Dotični uradnik me pa opozori na napis, da

se tu govori le angleški in francoski. To se mi je zgodilo še v dveh Cookovih pisarnah. Ko obhodim okrog kolodvora že vse ulice, zagledam zopet Cookov napis. Tu najdem uradnika, ki mi pokaže široko, lepo cesto in pravi: „Weit diese Street Cook's Centralbureau.“ Razumel sem ga in hajd in hitro po široki cesti. Hodim dolgo, hodim 1 uro, hodim 2 uri, napisa ni in že sem se mislil vrniti, češ, izgrešil sem pisarno. Ko hodim še $\frac{3}{4}$ ure dalje, zagledam Euston Station. Blizu kolodvorov so take pisarne, si mislim, in res, poleg kolodvorskega poslopja vidim napis „Cook's Centralbureau“. Tu se govori skoro v vseh evropskih jezikih. Vsak uradnik ima nad svojo pisalno mizo napis, v katerem jeziku govori. Stopim k Nemu, mu pokažem pismo in povem, kaj bi rad. Telefonira v hotel; odgovor — zasedeno; v drugi — zasedeno; v tretji, odgovor — še prosto. To je bil „Hotel Wilton“ poleg Viktorija Station. Takoj tu plačam 3 f in 12 s. za 9 dni sobo, zajtek in dine zvečer od $\frac{1}{2}$ 8. do $\frac{1}{2}$ 9. ure; ob 11. ali $\frac{1}{2}$ 12. uri imajo v Londonu samo drugi zajtek. Ko urediva vse, vprašam: „Kje je Hotel Wilton?“ Precej daleč od tu! Kolodvor St. Pancras, odkoder ste zdaj prišli, je sredi pota odtu. Za božjo voljo, skoro 9 ur hoda, kako pridem tja? Sesti morate v omnibus; presesti boste morali večkrat, pa paziti, da Vas ne zapelje bogvekam. Tega sem se ustrašil! Poslovim se od prijaznega uradnika. Pred pisarno stoji droška; vozniku pokažem naslov in v 2. in $\frac{1}{2}$ ure me pripelje v hotel, ki sem ga iskal od $\frac{1}{2}$ 9. ure zjutraj do 4. popoldne. Vožnja je veljala 4 s., kar se mi je zdelo poceni za to daljavo in hitro vožnjo. V hotelu sem bil prav zadovoljen. Žmenil sem se tudi lahko, ker je govoril natkar nemški.

Ko uredim vse potrebno in se malo okrepcam, hitim na ulice, kjer sedaj že bolj brez skrbi opazujem in občudujem velikanski promet, kakršnega ni v nobenem drugem mestu na svetu. Ta promet mora človek le videti, opiše se ga težko. Poleg železnice, omnibusov, tramvajev, avtomobilov, drošk, izvoščkov in zasebnih tovornih voz pospešujejo promet mnogobrojni parniki, ki vozijo po Temsi gorindol, in podzemeljska železnica na obeh straneh reke Temse. Droška za droško, omnibus za omnibusom, avtomobil za avtomobilom drvi po eni strani ceste dol, po drugi strani v nasprotni smeri gor in to ves dan v nepretrgani vrsti. Ceste so tako široke, da stoje po sredi izvoščeki, ob straneh pa hodijo po širokih tratarih velike množice ljudi. Pri tem silovitem drvenju in vrvenju je treba pasantu na križiščih cest in ulic največje pozornosti. Več minut je treba časih čakati, da se pretrga vrste toliko, da hite ljudje na drugo stran eeste. Preračunati mora vsak svojo pot, kamor hoče in hitro izvršiti, ne da bi se obotavljal ali ostajal sredi ceste. Na takih nevarnih krajih in na cestah, ki se križajo pravokotno, stoji s palčico v roki — orožja nima — takomenovan „Policemen“ — Schutzmann, ki pa ni pravi stražnik, le čuvaj je, ki čuva, da se ne zgodi kaka nesreča. Sredi ceste stoji in dirigira promet. Takih čuvajev je v Londonu nad 15.000.

Da boste imeli le majhen pojem o velikanskem prometu, naj povem, da sem videl na avtomobilu, ki so vsi pravi kolosi s sedeži na krovih, število 17.500, na omnibusih, tudi s sedeži na krovu, število 18.916, na droški število 256.600. Vse te ogromne množice drve po cestah od $\frac{1}{2}$ 8 uri zjutraj do polnoči. Najlepše opazuje tujec to drvenje in vrvenje, če sede na krov kakega avtomobila in se vozi na vse strani mesta. Vožnja je jako poceni. Človeku se zdi časih, da bo zadel avtomobil ob omnibus ali ob kak drug voz in da bo vse drobno, ali vozniki se znajo ogniti tako lepo, da se mora človek le čuditi. Četudi je promet tako velikanski, ni tolikega ropota, kakor bi kdo mislil, ker je večina cest tlakovana z lesnimi inpregniranimi kockami. Cestne železnice in električni tramvaji so le bolj po predmestih.

Zanimive so takozvane mestne železnice — Stadtbahnen. — To so železnice, ki so speljane po podzemeljskih rovih pod vrstami hiš v velikem krogu okolo celega notranjega mesta; od mnogih postaj te proge se odcepijo stranske proge v londonska predmestja. Na progah, kjer je najživahnejše, do delavskih stanovanj n. pr. vozi ob delavskih 835 vlakov. Kolodvorsko poslopje, kjer se kupijo vozni listki in odkoder se gre po stopnicah do vlaka, je ob cesti. Za

2 s. sem se vozil pod londonskimi palačami okrog notranjega mesta.

London ni samo stolno in najvažnejše trgovsko mesto na Angleškem, temveč tudi največja in najbogatejša metropola sveta, kjer se koncentrira trgovina, politika, mornarstvo in denarstvo. Vse komunalne in statistične razmere napravijo na tujca velikanski vtisk.

Uprava je dvojna, notranje in vnanje mesto. Vnanje mesto — Veliki London — ima od Charing Cross, ki tvori središče, premer 78 km dolg z več nego 7 milijonov prebivalcev. Cest in trgov ima 19.000 in 865.000 hiš. Ta mestni kolos se pa še vedno širi na vse strani. Vsako leto podaljšajo, oziroma narade 44 km novih cest in sezidajo 9000 novih hiš. Vsak dan se pomnože prebivalci za 120 duš. Samih policijskih uradnikov ima 16.000, cerkvá pa primeroma malo, 1.600.

Razume se samoobsebi, da ima London mnogo vsakovrstnih umotvorov in raznih zavodov. Centralni komite šolsko higieniškega kongresa je šel udeležencem na roko in sestavil program, katere najvažnejše zavode in najznamenitejše umotvore naj si ogledajo v tem kratkem času. Imeli smo na razpolago voditelje, ki so nam razkazovali največje znamenitosti.

Med te se prišteva v prvi vrsti „British Museum“. Krasna, ogromna palača, eno največjih poslopij v Londonu. Muzej ima 7 glavnih oddelkov, in sicer: tiskane knjige in zemljevide — knjižnica ima 2.000.000 knjig; manuskripti; risbe; orientalsko starinarstvo; grško in rimsko starinarstvo; britansko in srednjeveško starinarstvo; etnografija; noveci in kolajne. Muzej je tolik, da bi obiskovalec potreboval dneve, da bi dobil le majhen pojem o zbirkah zanimivih predmetov in celo človeško življenje, da bi natanko proučil vsak predmet.

Narodna galerija — National Gallery. Ta galerija slik ima 23 dvoran, kjer je razstavljenih 1100 slik raznih šol in mojstrov.

Ogledal sem si tudi krasni prirodopisni muzej. Zbirke so se prej nahajale v British Museum. Ker je pa tu primanjkovalo prostora, so jih premestili v novo veličastno stavbo blizu vsenčilišča.

V pritličju so geološke in palaeontološke, v prvem nadstropju mineraloške in zoološke in v drugem nadstropju botaniške zbirke. Vse zbirke so jako bogate, posebno pa zoološka, ki me je najbolj zanimala. Menda ni živali na svetu, ki bi se ne nahajala v tej zbirki. In kako naravno je vse urejeno! Vsako žival vidimo v njenem bitju in žitju: krta vidimo v njegovih rovih, divji kozel stoji na strmi pečini, družina ljubkih srn se pase na zeleni trati s stražo ob strani; beloglavi jastreb trga mrhovino, opice se zvirajo po drevesih in uganjajo svoje burke. Da vidimo veliko razliko glede velikosti raznih živali, stoji poleg velikanskega slona majhna rovká, pri velikem noju majhen kolibri v gnezdecu, ki ni večje od orehove lupine. Vrh visokih stopnic v I. nadstropju, kjer se razdele na levo in desno, sedi v velikem naslonjaču genialni Darwin. Vsa zoološka zbirka je razstavljena v 40 dvorah.

Poleg vsenčilišča se nahaja tudi „Viktoria in Albert Museum“. Palačo so zidali iz preostankov svetovne razstave l. 1851: in bo zadnji trakt dodelan šele letos. Tu so ogromne zbirke umetnin, ki so razvrščene v treh dvoriščih s steklenimi strehami in v širokih koridorih, ki obkrožujejo ta dvorišča. Muzej je zbirka različnih umotvorov deloma v originalih, deloma v kopijah. Zbirka je ena največjih na svetu. Več ur je treba, kdor si jo hoče le površno ogledati.

Tudi „National Portrait Gallery“ me je jako zanimala. Ta galerija ima 1200 portretov slavnih angleških mož in žená, počenši od normanskih časov noter do današnjih dni. V II. nadstropju so najstarejši portreti, vladarji iz rodovine Tudor in Stuart, Shakespeare, diplomati, Cromwell itd. V I. nadstropju so portreti slavnih teologov in filozofov 18. stoletja, med njimi Benjamin Franklin, veliki državnik, učenjaki, pisatelji in pesniki. V pritličju so portreti slavnih sodnikov, vojakov, admiralov in cela vrsta drugih zaslužnih mož.

Kdo še ni čul imena Tower ob Temsi? Kdo hoče videti orožarno in kronske juvele, mora kupiti vstopnico á 6 p. Ogledovanje Towera traja poldruugo uro. Vodniki v posebnih uniformah čakajo toliko časa, da se nabere 12 oseb. Kaj je Tower, ki se tolikrat čuje to ime? Bil je nekdanj najmočnejša trdnjava Velike Bri-

tanje, pozneje grozovita jetnišnica za veleizdajnike in druge hudodelnike, sedaj je pa arzenal. Tower zavzema prostor 5 ha. Nater se gre skozi takozvani „Lowentor“, potem po mostu, ki ima dva stolpa, čez globok jarek v „Vorhof“. Od tu so odvajali po Temsi veleizdajnike v notranji Tower. Kronske juveli so shranjeni v takimenovanem Bloody-Tower. Tu kažejo krono svetega Edvarda, krono kraljice Viktorije velikanske vrednosti, diadem sedanje kraljice, kraljevo žezlo in jabolko, model Kohinoor, največjega diamanta na svetu, meče, angleške ređe itd. itd. V srednjem Towru — v belem stolpu — se v 45 m dolgi dvorani nahajajo lepe zbirke orožja. V skrajnem severnem voglu tega ogromnega poslopja je kapela Sv. Peter od Vincula. Tik zraven je pokopališče. Tu so pokopani: Tomas Morus, obglavljen 1535; kraljica Ana Boleyn, obglavljena 1536, Tomas Cromwell, kraljica Katarina Howard, žena Henrika VIII., obglavljena l. 1542 in mnogo drugih. Na majhnem dvoru pri kapeli je vdolbina v tla kamenita plošča, ki zaznamuje kraj, kjer so obglavljali nesrečneže. Vodnik je rekel: Es gibt keinen traurigeren Fleck auf Erden als diesen kleinen Friedhof. Tožnega obraza in zamišljen zapusti vsak tujec ta s potoki nedolžne krvi napojeni kraj.

V Londonu se nahaja tudi mnogo znamenitih stavb. Velikanski je parlament. To poslopje, ki se nahaja med Westminster Abtei in Westminster Bridge, je ena največjih stavb v gotškem slogu na svetu. Ko je l. 1834, pogorel stari parlament, so sezidali sedanjega l. 1850, ki je veljal 3 milijone f. šterlingov. Ima 11 dvorišč, 1100 sob in 18 uradnih prostorov poleg kraljevih dvoran in obeh zbornic. V stolpu visi 260 q težki zvon. Stolp Viktorija je največji izmed 3 stolpov, 103 m visok. Tu skoz pride kralj, ko otvori parlament. Krasno je opremljena lordska zbornica: dolga je 30 m, 14 m široka in 14 m visoka. Na 12 oknih so portreti angleških kraljev in kraljic. V 18 dolbinah so kipi onih baronov, ki so prisilili kralja Janeza, da je izdal „Magna Charta“. 550 sedežev za lorde je prevlečenih z rdečim usnjem. Krasen je kraljev in kraljičin prestol; pred prestolom je okrogel sedež za lord-kancelerja. Zbornica poslancev je mnogo preprostejša, vendar napravi na človeka častiljiv vtisk.

Izmed cerkva je največja katedrala sv. Pavla. Voditelj je pripovedoval, da je podobna cerkvi sv. Petra v Rimu; v velikosti jo prekositi ta in dom v Milanu. Ladja je dolga 152 m in 36 m široka; vnanja kupola je 123 m visoka. Med službo božjo je ogledovanje sploh prepovedano, sicer se pa lahko ogleda ladja, kor in spomeniki. Za druge zanimivosti se mora kupiti vstopnica. Cerkev je pravi mavzolej spomenikov v slavo slavnih mož. Krasen je črni mramornasti sarkofag lorda Nelsona. Poleg parlamenta je Westminster Abtei največja gotška stavba v Londonu. Westminster Abtei je pravcati panteon angleške slave. Skoraj vsi angleški kralji, kraljice, principi, mnogi državniki, učenjaki, pesniki so tu pokopani, ali pa imajo spomenike. Cerkev je 156 m dolga, dolgost povprečne ladje je 61 m in oba zvonika sta po 68 m visoka.

Cerkve se lahko ogleda vsak dan. V cerkvi sem naštel 122 spomenikov, pa sem gotovo katerega prezrl. Kapel ima 12. Tudi tu je polno spomenikov, ki jih pa nisem mogel več šteti, ker mi je že vse migljalo pred očmi. Vsa stavba napravi na človeka neizbrisljiv vtisk.

Omenim naj še nekatere lepe mostove čez reko Temso. Do l. 1750. je bil Londonski most edini, ki je vezal desni in levi breg Temse. Na tem mostu je vedno prav živahen promet, posebno od 9. do 10. ure zjutraj in od 4. do 5. ure popoldne. Most je 283 m dolg in je bil prej 16 m širok; l. 1904. so ga pa razširili na vsaki strani za 2 m. Pravijo, da vozi vsak dan čez most 20.000 vozov in prehodi 107.000 pešcev.

Tujec lahko opazuje tu velikanski londonski promet.

Krasen je tudi Westminster most, ki veže Westminster Abtei in St. James Park. S tega mostu se prav lepo vidi parlament. Blizu Towra je most, ki je velikansko delo moderne tehnike. Dodelan je bil šele l. 1894. Veljal je 12.000 f. šterling. Bazen imenovanih mostov je še mnogo manjših, ki vežejo razne dele mesta.

Tudi spomenikov ima London mnogo. Na vsakem večjem trgu stoji spomenik. A lepih spomenikov London nima: ne morejo se

meriti s pariškimi, pa tudi ne z dunajskimi spomeniki. Lep je Nelsonov spomenik pred kolodvorom St. Pancras. Nelson stoji na visokem stebri, na štirih voglih velikega postamenta leže velikanski levi; sredi postamenta je vodomet. Lep je tudi princ Albertov spomenik in spomenik kraljice Viktorije. Westminsterstski steber z velikim podstavkom so postavili v spomin onim, ki so padli v Krimski vojski. Pred Westminsterom stoji tudi skromen Cromwellov spomenik.

Opisoval in ogledoval sem dosedaj London samo od lepe in bogate strani, hodil po pominskih palačah in po lepih cestah in trgih. Rad bi tudi videl londonsko uboštvo in siromaštvo. Namenila sva se z nekim nemškim tovarišem, da si ogledava oni del mesta, kjer je doma beda v najžalostnejših oblikah, pa tudi razuzdanost in npravna propalost.

Sedeva ob 1/2 6. uri na električni tramvaj in po 2 in pol urni vožnji se pripeljeva v najubožnejši del mesta. Najprej si ogledava javna prenočišča. Dolg prostor je to, podoben konjskemu hlevu. Na desni in levi so trda slamnata ležišča. Živahno je bilo življenje tu notri: pitje, petje, smejanje, kreg, poljubovanje in objemanje — vse se je vrstilo povprek. Leži tudi vse povprek: tu mlado dekle poleg sivolasega starca, tam mladenič poleg komaj otroškim letom odrasle deklice. Wiski pije vse navskriž, mlado in staro, moški, ženske in otroci. Grozno je življenje tu notri. Star mož nama tolmači razmere. Govoril je nemško. Glejta, gospoda, je rekel, onile mladi par, ki je vstopil roko v roki, se je poročil včeraj. Imetje imata v tem, kar ima na sebi. Nocoj bosta prenočila tu, jutri drugod v takem lokalu, kjer jih prehitijo noč. In vendar jima je sijala sreča in zadovoljnost z obraza.

Proč od tega kraja, človeka obhaja zona. Pogledava še v par lokalov, kjer točijo wiski. Ker ni bilo druge pijače, pijeva ga tudi midva vsak en kozarec.

Kaj sem tu vse videl, se mi ustavlja pero, da bi napisal.

Človeka je bilo groza sedeti poleg teh zavoženih individuvov. Ne vem, če sva bila varna življenja. Vesel sem bil, ko sem sedel zopet v tramvaju in zadovoljen. No, opolnoči sem prišel v svoj hotel.

(Dalje.)

Socialni odsek

„Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“

Odsek naznanja, da priredi na velikonočni ponedeljek, dne 20. t. m., popoldan v Narodnem domu v Celju poljudno poučno predavanje, h kateremu ima vsakdo pristop. Udeležite se ga, tovariši in tovarišice, in tudi med ljudstvom agitirajte za obilno udeležbo! Predavata tov. J. Jakš in Z. Vranskega in tudi slov. radikalno dijaštvo je priglasilo, da pošlje govornika, ki bo predaval o jako zanimivem predmetu. Tov. Jakš bo demonstriral tudi s skioptikonom in bo razkazal 44 slik o divnem Gorenjskem. Kdor še ni videl krasot Gorenjskega, naj pride k predavanju in divil se bo lepoti Blejskega in Bohinjskega jezera, slapu Savice i. t. d. Gorenjsko slovi širom sveta zaradi svoje krasote, na tisoče tujcev, hodi vsako leto občudovat „otok bleški — kinč nebeški“ i. dr., a Slovenci ne poznamo svoje domovine. Ker ne more vsakdo potovati, da si ogleda krasoto slovenske domovine, pridite v Celje, da si ogledate skioptične slike!

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Ljubljansko učiteljsko društvo priredi v torek, dne 14. aprila, ob osmih zvečer, v hotelu „Južni kolodvor“ mesečno zborovanje, ki bo pri njem predaval tov. Luka Jelenc o šolsko higijenski razstavi v Londonu. Gosti dobrodošli!

Odpor.

Več članov „Vdovskega učiteljskega društva“ se ni poslalo članarine za l. 1908, akoravno se bližamo že koncu vplačalnega termina. Prosim jih prav vljudno, da store to gotovo še v tekočem mesecu ali vsaj v prvih dneh prihodnjega meseca, ker bi drugače molče prenehali biti člani imenovanega društva po § 10. društvenih pravil. Prepričano došla letnina se po istem paragrafu ne sme sprejemati ampak zavrniti. Toliko v blagohotno uraževanje. Blagajnik.

Učiteljski krožek Knežak na Notranjskem je imel svoj letošnji tretji sestanek v Knežaku 4. t. m. Zbrali smo se razen ene jako oddaljene tovarišice — vse in seveda vsi tovariši. Pri tem sestanku smo se posvetili najprej, ker je večina odbora v tukajšnjem krožku, o referatih za letošnji občni zbor učit. društva, ki se ima vršiti na Razdrtem 7. maja. Dalje smo si tudi potožili težkoče, ki jih nalaga posameznikom učiteljski stan. Pri tej priliki smo zvedeli jako žalostne stvari zlasti od tovarišev iz Knežaka. Tam nima n. pr. tovariš nadučitelj prav nikake oblasti nad šolskim slugo, ker si jo prisvaja predsednik krajnega šolskega sveta. Ker pa ta nič ne nadzoruje šolskega poslopja, je to zlasti — kar se tiče snage in kurjave — popolnoma zanemarjeno. Pometa se le dvakrat na teden, prahu nihče ne obriše, kuri se pa ne že od 30. marca — vzlic občutljivemu mrazu — nič več. Ker ne pomagajo nobeni opomini in prošnje, je bil šol. vodja prisiljen v pretekli zimski dobi štirikrat zaukazati, da se šolski otroci izpustijo domov. Zaradi tega je seveda trpel pouk, temu je vzrok nagajivi predsednik, ki po § 138. novega š. in u. reda pravzaprav niti pravice nima, lastiti si oblast nad šolskega slugo, zakaj navedeni § se glasi: Voditelj šole nadzoruje šolsko poslopje in izvršuje hišni red. Gledati mora na to, da se natančno izpolnjujejo predpisi o njegovu zdravju v šol. poslopju, da je v poslopju in na igrališču in na telovadščici snaznost in red, da so šolski prostori, oprava, šolsko orodje, zbirke in knjižnice v stanju, ki ustreza učnemu namenu in zdravstvu itd. Iz tega se že jasno spozna, da ima le šolski voditelj oblast nad šol. slugo, ker je on sam (voditelj) za vse odgovoren. Sklene se zato z ozirom na splošno važnost to vprašanje prereševati tudi pri prihodnjem občnem zboru ter ga predložiti dež. šol. svetu v končno definitivno rešitev. Po končanem dnevnem redu je nas še nekaj časa prav prijetno zabaval novoustanovljeni učiteljski mešani kvartet štiri-razrednice v Knežaku s svojim krasnim petjem. S sestankom pa smo posebej še jako zadovoljni, ker smo zapazili, da so tudi naše vrle tovarišice enih misli s svojimi tovariši. Le vedno tako naprej v dobrobit naše ljubljene — šole!

Srednješolski vestnik.

**** Kratka zgodovina gimnazije v Pazinu.** „Hrvatski dijak“ objavlja to-le zanimivo črtico: Mesto pazinsko je zavzemalo jako važno pozicijo v našem narodu v Istri s svojo gimnazijo. Zato mislim, da je vredno, da očitamo tu nje postanek in daljnji razvoj. Ta gimnazija je bila odprta 5. novembra 1836 po oo. frančiškanih, a ravnatelj ji je bil po tedanjem običaju okrožni glavar (v tedanjih dobah je bila najvišja upravna oblast za Istro v Pazinu do l. 1860), in prvi profesor o. Ben. Crobath. Učenci so bili po večini iz mesta Pazina; iz okolice ni bilo nobenega zaradi — kakor je čitati — siromaštva prebivalcev. Frančiškani so poučevali na gimnaziji do leta 1873. Razredov je bilo kdaj 4, kdaj 6. Od leta 1873. so bili nameščeni posvetni profesorji, in gimnazija je bila povišana na 8 razredov. Število učencev je bilo največje v letu 1882.—1883., bilo jih je 155. Od tedaj pa je začelo število dijakov padati, dokler se ni v letu 1890. gimnazija odpravila in preselila v Pulj, kjer obstoji še danes z učnim jezikom — nemškim. Vseh profesorjev je bilo v tej drugi dobi 38, dovolj veliko število za tako kratko dobo. Kot vzrok propadu te gimnazije so navajali profesorji malo mesto in siromaštvo prebivalstva. Tako je utegnito biti tudi v neznanju meri, ali glavni vzrok je bil ta, da je bil nemški učni jezik, nepoznan pri nas. Drugo pa, da ni bilo ljudskih šol, a brez teh je gimnazija nesmisel. Vlada naj bi bila najprej ustanovljala ljudske šole z materinskim učnim jezikom otrok, potem izpremeniti učni jezik na gimnaziji, pa bi bila le-ta dobro napredovala. Krivično je bilo, da se je dolžilo naše ljudstvo, češ, da ni imelo smisla za gimnazijo. Manjkal je temelj višji naobrazbi, ki je ljudska šola. Naše ljudstvo so smatrali za žival, ki ji ni treba duševne hrane. Vlada je mislila samo na germanizacijo, ne pa na potrebe ljudstva. Tako sta se danes v pokrajini dve nemški gimnaziji — v Trstu in v Pulju, — in nemška nižja srednja šola v Pulju. — Da je gimnazija padla, je pripomoglo tudi to, da so bili profesorji napadeni, ki niso pihali v italijanski rog in so zato gledali, da so odšli iz Pazina. In da se jim ta želja izpolni, so sami zmanjšavali število dijakov, da tako gimnazija propade čimprej. Karakteristiško je, da dijak, ki je n. pr. obiskoval neoblatni italijanski predmet, ni smel obiskovati hrvaškega jezika. Po devetih letih in po tolikih govorih, prošnjah do najvišjega mesta — do samega cesarja — se je gimnazija v letu 1899. zopet odprla s hrvaškim učnim jezikom in ima sedaj 16 profesorjev (od katerih je polovica Istranov). Ko niso mogli uničiti hrvaške gimnazije v Pazinu, so Italijani odprli svojo kljubovalno realno gimnazijo v obrambo italijanstva tega mesta, ki pa je obetno zadela pazinske davkoplačevalce. To se vidi najbolje iz dejstva, da so Italijani že leta 1872 določili za Pazin nižjo srednjo šolo, a so jo odprli šele tedaj,

ko je bila odprta hrvaška gimnazija. Drugače bi je ne bili ustanovili niti sedaj in — nikdar, zakaj govore že, da italijanska srednja šola odide iz Pazina. — Vzlic vsem mahinacijam naša gimnazija vedno bolj napreduje v vsakem pogledu, a garancija za večje uspehe je v dijaškem podpornem društvu.

Književnost in umetnost.

Novoustanovljen umetniški klub v Trstu. Konstituiral se je klub slovenskih upodabljaljočih umetnikov s sedežem v Trstu. K temu klubu, ki si je nadel ime „Skala“, spadajo v Trstu živeči slovenski umetniki. Klub bo kakor tak že zastopan na slikarski razstavi, ki jo otvorijo v Zagrebu.

Napredak, naučno-pedagoška smotra, ki ga izdaja „Hrvatski pedagoški književni zbor“ v Zagrebu od novega leta po obliki in vsebini enako našemu „Popotniku“, prijavlja v IV. zvezku začetni članek „Slovenska pedagoška literatura“, ki ga je spisal naš vrli prijatelj Davorin Trstenjak. V tem članku govori Trstenjak o „Učiteljskem Tovarišu“, o „Popotniku“ in o „Domačem ognjišču“. Pisatelj je poln hvale o naših listih in o naši organizaciji.

O reformi mature. Napisal dr. J. Tominešek. Preštampano iz „Nastavnoga Vjesnika“ knj. XVI., sv. 7. U Zagrebu. Tisak kr. zemaljske tiskare. 1908. — Dr. Tominešek pravi koncem te razprave: „Odprava mature?“ kar zaboli nas srce, ko slišimo ta krik. Človek nima le uma, on ima tudi srce!... Skoraj edino matura še zastopa pri srednjem šolstvu romantiko v obliki oduševljenosti! Tiho in suhoparno teko leta za leti, eno podobno drugemu izginjejo v preteklost; le misel na matura daje vsakemu letu značaj vzvišeneje pomembnosti; vsako je biser za dragoceno krono, za matura, ki si jo posadi vsak dijak z zanosom in ponosom na glavo. In to naj se tudi še odpravi? Srednješolska leta, ta cvetna doba, naj se končajo hladno in ravnodušno s tem, da se pač končajo? Cvetje naj se osuje prej, preden se je zvezalo v šopek? Ne! To bi bilo protinaravno, brezobzirno, odurno!... Jedro svojih izvajanj polaga pisatelj v teze, ki smo jih priobčili v 3. letošnji številki v razpredelku „Srednješolski vestnik.“

Kulturno delo.

+ 158. odborova seja „Matice Slovenske“ dne 3. aprila 1908. Letošnji občni zbor „Matice Slov.“ bo v ponedeljek, dne 25. maja, ob 8. uri zvečer v ljubljanskem „Mestnem domu“. Publikacije za l. 1908., se bodo tiskale vsaj v 4500 izvodih; za tisk Zbornika, Zbavne in Hrvatske knjižnice ter Prevoda iz svetovne književnosti se razpiše natečaj: knjige morajo novembra biti v Ljubljani pripravljene za ekspedicio. Sprejmejo se nekateri rokopiši in določijo recenzenti novim. Od zadnje odborove seje je društvo pristopilo vnovič ali nanovo 40 članov. — Za l. 1908. izda Matica sedmero knjig (med temi tri ilustrirane): 1. Zbornik (znanstvene razprave o početkih naše književnosti v protestantski dobi, slike), 2. Knezo-va knjižnica (Cankarjev spis „Novo življenje“; jubilejski spis o Vatr. Jagiću). 3. Zabavna knjižnica (poleg pripovednih spisov drama Zofke Kveder-Jelovškove: „Američani“). 4. Hrvatska knjižnica (komentarana istrska priča Vl. Nazora „Veli Jože“, umetniški opremljena). 5. Prevod Goethejevega „Fausta“, I. del. 6. Strekelj, Narodne pesmi. 7. Seidl, Kamniške ali Savinjske planine, II. del (s slikami).

+ Javna prošnja. Kdor pozna razmere v tržaški okolici in vasi v nje neposredni bližini, ta gotovo ve, da so te vasi najbolj izpostavljene nevarnosti za raznarodovanje in potujevanje. Med take vasi gotovo sodi vasi Boljune. In res je imel italijanizem pred leti na to vas že toliko vpliva, da so se le prevečkrat slišale italijanske pesmi. To nevarnost so spoznali nekateri narodni in požrtvovalni mladeniči in moške ter ustanovili pevsko društvo „Prešeren“, ki se je kasneje razširilo v bralno in pevsko društvo. To društvo je dalo povod, da so se ustanovila v vasi še tri druga društva, a žalostna nam majka, dve sta si postavili za smoter uničenje društva „Prešeren“ in uvedbo za nas škodljivega internacionalizma. Žalostno bi bilo, ako bi se ustavili na komaj pričetni poti, zato smo se odločili za korak dalje in določili, da ustanovimo in odpremo javno ljudsko knjižnico. Pri naših žalostnih razmerah ni nam lahko izvesti tega sklepa, in sicer zaradi skromnih gmotnih sredstev. Zaraditega se drznemo javno prositi druga društva, občine in posameznike, da bi nam pripomogli z milodari v denarju ali tudi s tem, da nam blagovoljno podelo slovenskih knjig. Imena č. gg. darovalcev se objavijo v časnikih.

Bralno in pevsko društvo Prešeren v Boljuncu, p. Boršt, 4. aprila 1908.

Politiški pregled.

*** Dopolnilna volitev v slovenskem veleposestvu na Goriskem.** Ker je odločil dr. Franko mandat iz slov. veleposestva, je bil izvoljen pri dopolnilni volitvi dne 30. marca g. Iv. Savnik, župan in veleposestnik v Biljah, ki je dobil 94 glasov. Njegov nasprot-

nik Ant. Zucchini pa je dobil 5 glasov. — Napredni slovenski deželni goriški poslanci so se sešli v četrtak, 26. m. m. v Gorici ter so se združili v „Slovenski klub“, ki ima obsežen program. Vstop v klub ni zabranjen drugim slovenskim deželnim poslancom, ki hočejo skupno delati za resnični blagor slovenskega naroda na Goriškem. Klub šteje sedaj 9 članov.

* **Državni zbor** je imel 2. aprila zopet sejo. Vlada je predložila naznanjene vloge o rekrutih in o ustanovitvi ministrstva za delo, vse predloge nujnim potom. Za zakon o zvišanju števila rekrutov pri deželni brambi za 4740 mož zahteva takoj prvo čitanje. Poglednik je utemeljeval nujni predlog o splošnem kontingentu vojaških novincev; nujnost opravičuje z dolgotrajnim zasedanjem proračunskega odseka in z gospodarsko škodo, ki bi jo imeli vojni obvezanci in njih družine zaradi negotovosti. Dr. Diamand vpraša predsednika, kaj je z legitimacijskim odsekom, ki nič ne dela, dasi poteče meseca junija termin, ko mora biti preiskava volitev končana. Ali odgovarja resnobi zbornice, da doslej še ni bilo priložnosti, razpravljati v odseku le o enem mandatu, o katerem je nesoglasje? Ali naj zbornica svojih lastnih zakonov ne respektira in da dovoli politični kupčiji z najvažnejšimi konstitucionalnimi pravicami? Konec bo ta, da se bo sprejelo mandate, ki so pridobljeni na zločinski način. Predsednik dr. Weiskirchner odgovarja, da ima načelnik legitimacijskega odseka nalogo, storiti, kar je potrebno, da izvrši odsek svojo dolžnost. (Načelnik legitimacijskega odseka je dr. Šusteršič.) Če legitimacijski odsek ne stori svoje dolžnosti, bo po preteku termina predsednik dal vse referate, ki se tičejo prčestitiranih volitev, na dnevni red. Fresl je vprašal predsednika o znižanju sladkornega davka.

* **Novi volilni red za Štajersko** je stopil v veljavo. Ta predpisuje tajno volitev po glasovnicah. § 3. se glasi: Vsak volilec odda obenem z legitimacijo glasovnico, na kateri so zapisana imena onih mož, kateri bi naj prevzeli po njegovi želji odborniška in namestniška mesta; sme jih pa zapisati le toliko, kolikor odborniških in namestniških mest šteje volilčev volilni razred. Veljavne so pa samo one glasovnice, katere je izdal občinski urad in nosijo uradni občinski pečat; vse druge so neveljavne. Ako kdo glasovnico izgubi ali je dotična nerabljava, jo dobi pred volitvijo v obč. uradu in med volitvijo celo pri volilni komisiji. Predsednik prečita z legitimacije glasno ime volilca, prevzame od volilca zloženo glasovnico in jo vrže v posodo za glasovnice.

* **Dopusti ob žetvi.** Vojno ministrstvo je izdalo načelne določbe v zadevi dopustov. Kar se tiče časa, se imajo dopusti dati le v glavni dobi žetve. Že zaradi vojaške izkušnje ne gre raztegniti dopustov na celo leto. Glavna doba žetve se določi od posameznih krajevnih vojaških poveljstev po krajevnih razmerah, in sicer enotno za celo okrožje voja (kora). Le tam, kjer obstoje krajevne razlike v okrožju voja, se določijo dopusti različno pri raznih vojaških krdeh. — Po številu so dopusti omejeni. — Dopust traja tri tedne. Čez to dobo se dopusti ne sme dovoliti. Dopusti se smejo dati le v resnici potrebnim, zato je treba potrdila politične oblasti, v prvi vrsti pridejo v poštev kmetijski sinovi. V krajih, kjer vladajo baš ta čas nalezljive bolezni, se dopusti ne sme dovoliti. Vojno ministrstvo se pogaja z upravami raznih železnic, da bi doseglo za dopustnike znižanje voznih cen, in sicer v oni visokosti, kakor so jih deležne vojaške osebe izven službe. Letošnji dopusti bodo samo poizkusni in naj dokažejo, ali so res v korist kmetijstvu ali ne. Od uspehov in izkustev letošnjega leta je odvisno, ali se uvedejo ti dopusti kot stalna naprava.

* **Denarna pomoč rezervistom.** Vlada je prijavila državnemu zboru zakon, s katerim se odreja denarna pomoč rezervistom in nadomestnim rezervistom, ko bodo pozvani na vojaške vaje.

* **V proračunskem odseku poslanske zbornice** je naglašal poslanec Adler potrebo narodnega miru. Novi jezikovni zakon naj omogoči, da bo vsak zaslišan in sojen v svojem jeziku. Ministrski predsednik Beek je imel daljši govor, poudarja, da je sedanje stanje glede rabe jezikov na Češkem nevzdržljivo ter v škodo pravosodstvu, in potreba je, da nastopi red, ki bo obsejal vsa polja jezikovne uporabe. Beek je hotel tako potolažiti Čeha zaradi govora sodnega ministra Kleina, ki se jim je zameril! Baje je Beek potolažil Čeha, in Klein ne odstopi.

* **Ženske in svoboda združevanja.** Na Dunaju se je vršil shod žen, ki so sklenile resolucijo, da se naj odpravi prepoved, da ženske ne smejo biti članice političnih društev. Shoda se je udeležilo več socialnodemokratskih in naprednih poslancev.

* **Osrednjo pisarno na Dunaju** za nemško napadalno delo v Avstriji so si ustvarili Nemci. Hočejo to delo enotno organizirati, predvsem pa se ukvarjati z naseljevanjem Nemcev po slovanskih deželah.

* **Nadomestne obč. volitve na Dunaju** so z volitvami v okr. občinske zastope

v ponedeljek končale. Pri slednjih so zmagali naprednjaki v I. in IX. okraju.

* **Agrarno vprašanje na Romunskem.** V romunski zbornici je minister za poljedelstvo predložil zakonski načrt, s katerim se omejuje pravica dajanja posestev v zakup.

* **Civilna lista pruskega kralja.** Neki berlinski list poroča, da pruska vlada predloži v kratkem pruskemu deželnemu zboru zakonski načrt, s katerim se cesarju Viljemu kakor pruskemu kralju poviša civilna lista. Nemški cesar ne prejema namreč od nemške države nikake civilne liste. Kot pruski kralj dobiva cesar Viljem v ime civilne liste 15,719.296 mark. — Leta 1820. je znašala civilna lista 7,700.000 mark; leta 1858. je bila povišana za poldrug milijon, 1868 za tri milijone, in leta 1886, v drugem letu vladanja sedanjega cesarja zopet za 3 in pol milijone.

* **Katoliška avtonomija na Ogrskem.** Kakor javljajo iz Budimpešte, je imel grof Ferdinand Zichy, vodja ljudske stranke, daljše posvetovanje o stvari katoliške avtonomije.

* **Obsojen novinar.** Urednik lista revolucionarnih socialistov na Ogrskem je bil obsojen na 8 mesecev državne ječe, ker je povodil vinogradarske krize v južni Franciji napisal antimilitarističen članek.

* **Srbska skupščina** je razpravljala dne 3. t. m. o proračunu za l. 1908. Soglasno se odobri postavka 1, kraljeva civilna lista (1,200.000 dinarjev). Pri razpravi o postavki 1a (apanaža 360 tisoč dinarjev prestolonasledniku in ostalim članom kraljeve rodovine) pripomni mladi radikalec Prodanović, da je postavka protustavna. Ministrski predsednik Pasić pravi, da apanaža ni protustavna. Mladi radikalec Katić naglašja, da igra Pasić že ulogo portugalskega Franca, ki je protipostavno zvišal civilno listo.

* **Italijanstvo v Istri.** Te dni so ustanovili podružnico Lege v Unjah pri Lošnju, dasi ni tam niti enega pravega Italijana. — Predsednik te Legine podružnice je Andrej Nikolić, blaginjak Ivan Nikolić, tajnik Ivan Ravević! To so gotovo čisto rimska imena! Ubogo Italijanstvo Istre, ki živi od slovenskega renegatstva!

* **Dr. Kramar odloži mandat.** Iz Prage poročajo, da odloži dr. Kramar svoj državnozborni mandat ter da se stalno preseli v Krim na Rusko.

Jubilejski dar.

Učiteljstvo sebi! Tov. Janko Žirovnik, iz Št. Vida pri Ljubljani, izkupiček za „Narodno pesmiza šolsko mladino“ v marcu 192 K 41 h; učiteljstvo meščanske šole v Krškem za april 5 K; tov. Ferdo Juvane, šolski voditelj v Postojni, za april 2 K; tov. Angela Troštova iz Vodic za april 2 K; tov. Julij Kobal iz Dolenje vasi pri Senožečah za marec 2 K; Jakobinec Dimnikova iz Ljubljane za april 2 K; tov. Andrej Kmet in tov. Josip Lapajne iz Cerkelj na Gorenjskem za marec vsak 2 K; tov. Julij Slapšak iz Vodic za april 2 K; skupaj 211 K 41 h; zadnjič izkazanih 786 17 K; doslej darovanih 997 58 K. Bog plati!

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta so darovali: Društvo slovenskih učiteljic namesto venca na grob tovarišici Olgi Koban-Gasperinovi 20 K; g. Anton Vilfan-Aleš, župan in gostilničar na Ježici pri Ljubljani za „deset krčmarskih zapovedi“ iz „Učiteljske tiskarne“ 10 K; g. Anton Kuder, c. kr. sodni pristav v Ormožju 5 K; tov. Avgust Korbar iz Presejra 20 K, ki mu jih je dal posestnik Jakob Bovha, ker mu je odpustil žaljenje in ker skesano obžaluje, da je razžalil nadučitelja A. Korbarja; g. Josip Vidmar, dežnikar in posestnik v Ljubljani, 5 K namesto venca na grob gospe M. Rovškove; Pavla Čopova iz Borovnice, nabrala pri borovniškem koncertu 8 25 K; tov. J. Stepišnik iz Zagorja ob Savi, nabral v veselji družbi „tančice“ pri g. Weinbergerjevi med prijatelji šole 6 10 K; tov. Fani Živec iz Dutovelj, nabrala pri prvem roditeljskem sestanku v „učiteljskem krožku za dutoljsko okolico“ 4 36 K; tov. Josip Lapajne iz Cerkelj na Gorenjskem, 2 K „krstnine“. Glavna posojilnica v Ljubljani 50 K. Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt so plačali ti-le tovariši in tovarišice: Engelbert Gangl iz Idrije; Mijo Kabaj in Marga Zele iz Begunj pri Cerknici; Janko Čepin in Marija Novak iz Polhovca gradca; Janko Arnšek iz Leskova pri Krškem (3 K); Simon Gajšek, Ludovik Potočnik, Terezija Potočnik, Hermina Bračič, Alojzija Windischer in Friderika Zechner, vsi iz Dobove pri Brezicah! Janko Polak iz Dól pri Litiji; Fran Križman in Amalija Murovec iz Šempasa pri Gorici. Bog plati!

Prvo jubilejsko krono Učiteljskemu konviktu! Vsak in vsaka med nami, ki dobi prvo jubilejsko krono, naj ne čaka, da se ogreje v roki ali celo v žepu, ampak naj jo pošlje Učiteljskemu konviktu! Tudi s tem ju-

bilejskim denarjem podpirajmo kotichek svojega skupnega doma!

Novi okrajni šolski nadzorniki na Kranjskem. Imenovani so za okrajne šolske nadzornike na Kranjskem ti-le gg.: za slovenske ljudske šole: za šolska okraja Krško in Litija nadučitelj v Zagorju Ludovik Stiasny, za šolska okraja Postojna in Logatec nadučitelj v Postojni Ivan Thuma, za šolska okraja Novo mesto in Črnomelj nadučitelj v Spodnjem Logatcu Josip Turk, za šolska okraja Kranj in Radovljica vadiški učitelj na učiteljskem v Ljubljani Ivan Janežič, za šolska okraja Ljubljana mesto in Kočevje vadiški učitelj na učiteljskem v Ljubljani Anton Maier, za šolska okraja Ljubljanska okolica in Kamnik nadučitelj v Ljubljani Franc Gabršek; za nemške ljudske šole v šolskih okrajih Kočevje. Novo mesto in Črnomelj glavni učitelj na učiteljskem v Ljubljani Rudolf Peerz, za druge nemške ljudske šole v deželi profesor na realki v Ljubljani Albin Belar. — Nova nadzornika sta gg. Janežič in Gabršek, zadnji je bil že pred leti nadzornik. Vsi drugi so naši stari znanci. — Sobotni „Slovenec“ piše o tem imenovanju: „Pri imenovanju c. kr. okrajnih šolskih nadzornikov je vlada zopet očitno pokazala svojo pristranost. S temi imenovanji S. L. S. nikakor ne more biti zadovoljna in bo morala izvajati potrebne posledice, ako se tak sistem še dalje vzdržuje.“ — Kakor se vidi, hoče „Slovenec“ na vsak način imeti v šolstvu — politiko. „Slovenec“ je res nepoboljšljiv.

Poklonitev otrok cesarju bo dne 21. maja ali 23. maja v Schönbrunn. Poklonitve se udeležijo 40.000 učencev in učenk.

Davica se je pojavila med otroci v Krivi Vrbi na Koroškem. V Kolbinici so pa zaradi davice in škrlatice morali šolo zapreti.

Za učitelje slepecv. Na Dunaju se začne v tekočem mesecu štiritedenski tečaj za ljudskošolske učitelje v metodi za poučevanje slepih otrok. Nujne zglastitve je poslati na c. kr. zavod za vzgojo slepih na Dunaju, II. okraj, Wittelbachstr. Nr. 5.

Teorija in praksa. Že v 12. številki smo na tem mestu pisali, kakšna je „Slovenčeva teorija in kakšna je njegova praksa. Noč in dan. V soboto se zadira neumni „Boltatu Pepe iz Kudeluga“ v tovariša Dimnika. Dokaz, da ni „Slovenčevim obljubam nič verjeti. To si je treba zapomniti!

Učiteljska zborovanja v Ljubljani. Ob velikonočnih počitnicah bo v Ljubljani pet učiteljskih zborovanj. V sredo, dne 15. t. m. bo ob devetih dopoldne v „Narodnem domu“ 36. občni zbor „Narodne šole“, društva v podporo slovenskemu ljudskemu šolstvu; takoj po tem zborovanju bo istotam 47. občni zbor „Vdovskega učiteljskega društva“, društva v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem. Ta dan, ob enajstih dopoldne bo 2. občni zbor „Učiteljske tiskarne“ v tiskarskih prostorih, v Gradišču št. 4. — Ob dveh popoldne, isti dan, bo v hotelu „Južni kolodvor“ seja upravnega odbora „Zaveze“. Na čast vsem zborovalcem pa priredi „Ljubljansko učiteljsko društvo“ prejšnji večer, t. j. dne 14. t. m. ob osmih zvečer v hotelu „Južni kolodvor“ zborovanje, ki bo pri njem predaval tovariš L. Jelenc „o šolsko-higijski razstavi v Londonu.“ K temu prijateljskemu učiteljskemu sestanku, oziroma zborovanju pride tudi deželni poslanec tovariš E. Gangl; pričakujemo pa tudi dva učitelja-gosta iz Zagreba, ki prideta v Ljubljano študirat poslovanje in uredbo „Učiteljske tiskarne“.

Učiteljsko tiskarno nameravajo ustanoviti hrvaški učitelji v Zagrebu. V ta namen se prideta ob velikonočnih počitnicah k naši tiskarni informat predsednik „Zaveze“ hrvatskih učiteljskih društev g. Josip Kirin in pa urednik „Škole“ g. Stjepan Širola.

Žirovnike Narodne pesmi za šolsko mladino donajajo „konviktu“ lepe dohodke. To je najboljši dokaz, kako srečno roko je imel tov. Žirovnik pri tej zbirci; no, saj je pa on tudi res veščak v tej stroki. V kratkem bo razpečanih 20.000 izvodov in treba bo misliti na drugo izdanje.

Prošnja. Tovariše in tovarišice, ki prirejajo roditeljske večere, prosimo, da pošiljajo svoje referate in poročila o udeležbi uredništvu „Domačega ognjišča“.

Učiteljske zastopnike v kranjskih okrajnih šolskih svetih pozivljamo, da čim prej skličejo shod in se skupno posvetujejo o dolžnostih, ki jih imajo v okrajnih šolskih svetih.

Čebelarški shod. Z Vipavskega poročajo: V Vel. Zabljah je bil na praznik dne 25. pret. m. čebelarški shod. Iz daljnega Rakovnika pri Ljubljani je prihitel tov. Ant. Likozar razpravljat o pomenu čebelarstva. Zbralo se je v šoli razmeroma obilo čebelarjev in prijateljev h koristnemu pouku, da celo iz Trsta sta bila gg. Grmek in Martelanc navzoča. Poročevalec Likozar je pač ljubitelj in poznavalec čebel. Pa tudi govoriti zna tako, kakor bi imel z medom namazana usta. Ne bomo pa tu opisovali vsebine govora, ker to prinese gotovo kak strokoven list. Omeniti le moramo, da se je na shodu sklenilo ustanoviti za ta okraj čebelarško podružnico, ki bo za čebelarje veli-

kega pomena. V naprednih Zabljah je osebno mnogo izkušenih in starih čebelarjev. Tov. učitelj Bratina in njegova prijazna gospa sta potem nekoje udeležnike povabila k svoji gostoljubni mizi na okrepčilo.

Plemenit rodoljub. Inženir Viljem Polak, ki je umrl v Trzinu na Gorenjskem, je volil družbi sv. Cirila in Metoda približno 188.000 K. Užitek od te glavnice ima deloma njegova soproga, deloma njegova sestra do svoje smrti. Trziškemu Sokolu je volil pokojnik 3000 K, slovenskemu bralnemu društvu v Trzinu 3000 K, otroškemu vrtem 2000 K, za slovenska učila 1000 K, dijaški kuhinji v Kranju 6000 K, za učitelja petja in godbe v Trzinu 6000 K. Vsi ti volilnojemniki imajo pravico pobirati samo obresti od voljenih zneskov. Za slovenske tehnike je določil ustanovno glavnico 15.000 K. Slava takemu rodoljubu, kakršnega še ni rodila slovenska mati!

Društvo slov. učiteljic zboruje dne 16. aprila 1908 ob 10. uri dop. v šentjakobski šoli v Ljubljani. Na dnevnem redu je: 1. Pozdrav predsednice. 2. Poročili tajnice in blaginjakarke. 3. Poročilo o uspehih akcije za dom učiteljic. 4. Volitev odbora za l. 1908. in 1909. 5. Predlogi in nasveti. Odbor.

„Idi in razdeli svoje bogastvo med siromake!“ Uradni list na Solnograškem je imel nedavno sledeči razpis: „Na prigajanje cerkve o Niedersillu bo dne 20. marca pri okrajnem sodišču v Mittersillu javna prodaja Wimmove kmetije s kravo, gnojem, stelo in kmetijskim orodjem vred. Najmanjša ponudba je 8464 kron.“

Okrajna učiteljska konferenca za postojnski šolski okraj se vrši v Postojni dne 27. junija t. l. Poleg navadnih točk so na dnevnem redu še sledeče teme: 1. Slovniški pouk v ljudski šoli. Poročevalec J. Kostanjevec, c. kr. vadiški učitelj v Ljubljani. — 2. Kako praznuj ljudska šola dostojno 60 letnico vladanja presvetlega cesarja Franca Jožefa I.? Splošen referat, ki ga ima izdelati učiteljstvo v krajnih učit. konferencah, oziroma voditelji enorazrednic. — 3. Razvitek šolstva v postojnskem okraju za vladanja presvetlega cesarja Franca Jožefa I. Poročevalec nadučitelj A. Skala.

S Štajerskega nam pišejo: Sezona cerkvenih procesij se odpravi z Markovo procesijo dne 25. t. m. Radoveden sem, ali izidejo do tistikrat v § 63. izvedbenih predpisov k šol. in uč. redu z dne 19. septembra 1907. obljubljeni „Eingehendere Bestimmungen über die Teilnahme der Schulkinder an den kundgemachten religiösen Übungen werden nachfolgen.“ Te določbe bodo pokazale, kako daleč smo že od konkordatne šole, oziroma kako daleč smo že zopet zlezli nazaj!

Umrl je 5. t. m. v Postojni v starosti 45 let posestnik gospod Anton Lavrenčič iz veleugledne narodne rodovine notranjske. Pokojnik je bil blaga duša, ki je užival obče simpatije v vseh krogih, ki so ga poznali. Kako zlata duša je bil in kako živ je bil njegov narodni čut, priča njegova poslednja volja. Zapustil je 1000 K za ubožno šolsko mladino ljudske šole v Postojni, 1000 K družbi sv. Cirila in Metoda, 1000 K gasilnemu društvu v Postojni, 500 K ljudski knjižnici v Postojni, 500 K pevskemu društvu „Postojna in 500 K za „Sokolski dom“ v Postojni. Bodi blag in ljub spomin možu, ki je na smrtni postelji mislil na svoj narod in položil tako lep dar na domovinski oltar.

Osebnosti na Kranjskem. Suplentinja v Loškem potoku Ljudmila Kovarčeva in suplentinja v Gornjem Logatcu Ljudmila Juvanova sta imenovani za provizorični učiteljici. Suplentinja v Babinem polju Marija Modičeva je imenovana za provizorično učiteljico in voditeljico istotam. V Senčurju je definitivno nastavljen učiteljica Amalija Kečeljova. Za provizorično učiteljico v Kokri je imenovana Alojzija Stebijeja.

Pohvalno priznanje je izrekel deželni šolski svet učitelju na Viču Josipu Gregorinu za vestno izvrševanje stanovskih dolžnosti.

Osebnosti na Štajerskem. V pokoji je šel nadučitelj na Ptujski gori Domicijan Serajnik. Zopet nastavljen je začasno upokojena učiteljica Letecija Kobaletova v Hrastniku. Za definitivnega učitelja je imenovan pri Sv. Miklavžu pri Ormožu Karel Pinterič.

Listnica uredništva.

F. Š. pri Sv. J.: Na Vaše vprašanje odgovorimo prihodnjič v zaglavju „Pisarna“. — O ostalem naj piše kdo, ki je dobro znan v Vašem okraju. Ali pridete v Celje? Lahko se dogovorimo ustno! Kar ni moglo danes v list, pride prihodnjič.

Listnica upravnistva.

Došlo mi je več pritožb glede izkaza o plačilu „Učiteljskega Tovariša“. Vsem tistim tole:

Ni izključeno, da bi se pri kakem posamezniku ne bila v naglihi pripetila kakšna pomota glede datuma, a pri večini ni pomot. Tistim, pri katerih sem isto zasledil, sem osebno pisal, vsem drugim pa tako izkazujejo knjige.

Pišo mi nekdo: „Prosim malo bolj natančno pogledajte račune, morda najdete, da je za celo leto 1907 plačano. Če je treba Vam o priliki predložim receptis z dne 2. nov. 1907 za 8 K.“

In drugi: „Na zavikut današnje številke stoji — plačano do 30. junija 1908. V istini sem plačal vso naročnino za tekoče leto, in sicer 2. jan. 1908 4 K in 3. feb. 1908 4 K, t. j. 8 K za celo leto. Tako govorita shranjena receptisa“ itd.

Dovolite cenjeni naročniki, da v obče nekaj pripomnim:

"Tovariš" ima tudi dolg v tiskarni. Kaj mislite, če spravim nekaj denarja skupaj, pa ga nesem v tiskarno na račun da mi bo tiskarnavoto, ki jo plačam, računala za tekoče leto? O ne! Stari dolg poravnaj, mi poroko! Novega že itak v vsako številko delaš. In prav ima tiskarna. Kako pa naj tudi računim poslane vsote za tekoče leto, ko pa še prejšnja leta list ni plačal! Nekateri eno leto ne plača, drugo leto pošlje pa za tekoče leto, na prejšnje pa kar lepo pozabi.

Izjavljam, da vsaka krona, ki jo kdo pošlje, če ima kaj starega dolga, gre na račun dolga in ne na račun tekočega leta. Ali naj za tekoče leto vpišujem, pa vsakemu posebej še pišem potem pismo: "Viste še za 2, 3, 5, 8 let na dolgu!" Ne tako! Nimam ne časa, ne denarja za znamke. Kdor misli, da se ne ujema vse, na razpolago so mu poslovne knjige. Če pa ima dokaze o vplačilu v rokah, naj jih pošlje, in dolg se mu odpiše. Dokaze dobi vrnjene vsak. Sedaj pa sem izkazal na ovitkih tako, kot sem čital v poslovnih knjigah, drugega od nobenega upravnika ne morete zahtevati.

Prosim še lepo tole: Ne pošiljajte naročnine za druge liste kakor: "Zvonček, Popotnik, Ognjišče", na upravnništvo Tovariša, ker to z onimi nima nič opraviti, in se s tem le otežkočajo računi tu kot tam. Poleg tega se pa ob najbolj vestnem upravljanju lahko vrine pomota. Takisto tudi pošiljajte naročnino za Tovariša zopet le na "Upravištvu U. T. v Ljubljani, Gradišče št. 2." To ni v istem posloju s tiskarno.

Voščim sklepno vsem, ki so dobre volje, prav vesele praznike, ter prosim one, ki bi lahko list precej podprli, naj mi za piruhe vendar to store. Tovariški pozdrav Upravnik.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

St. 337. Kranjsko. 91 1—1

Na mestni slovenski deklinski osemrazrednici je stalno popolniti službeno mesto učiteljice s sistemizovanimi prejemki.

Pravilno opremljene prošnje je službenim potom pri podpisanih c. kr. mestnem šolskem svetu vlagati do 10. maja 1908.

Zakasnele ali pomanjkljive prošnje se ne bodo vpoštevale.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani, dne 2. aprila 1908.

St. 864. 92 1—1

Na štiri razredni ljudski šoli v Sodražici se razpisuje eno učno mesto v stalno nameščenje s pristavkom, da imajo prednost moški prosilci.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 10. majnika 1908.

Prosilci, kateri v kranjski javni službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okr. šolski svet v Kočevju, dne 31. marca 1908.

St. 598. 93 1—1

Na trirazredni deški meščanski šoli v Postojni s slovenskim učnim jezikom so pričetkom šolskega leta 1908/9 stalno popolniti sledeča učna mesta, in sicer:

1 učno mesto za jezikovno-zgodovinsko strokovno skupino,

1 učno mesto za prirodnoznanstveno strokovno skupino,

1 učno mesto za matematično tehnično strokovno skupino.

Z navedenimi mesti so združeni sledeči prejemki, in sicer: letna plača 1800 K, oziroma 1600 K in 1400 K, dalje pravica učiteljev do 6 starostnih dokladov 10 % glavne plače.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 1. maja 1908.

C. kr. okr. šolski svet v Postojni, dne 30. marca 1908.

Platno,

volneno blago in sukno, v vseh možgih širinah in dolžinah, jako močno, šifon, croise, francoski beli in barvast satin, robci, brisače, bele in barvaste garniture za domačo porabo, oprave za neveste, vseskoz solidno blago, priznana najboljša dobava lastne manipulacije.

A. F. Fialka,

specijalna veletrgovina v Treuštatu pod Radhostem (Morava).

Vzorec in ceniki franco. — Tovarniške cene.

Ustanovljeno leta 1875.

88 13—1

JAN BAŠTA

v Schönbachu pri Hebu (Češko),

sloveča trdka za dobavo godal, svetovnoznana zaradi svoje vsestranske priznane solidnosti, priporoča p. t. gg. učiteljem in zborovodjem svoje neprekosljive koncertne in orkestralne gosle, viole, čele, base, citre, kitare prvega reda ugodno doneče in prijetnih tonov z lesenimi ali kovinskimi stroji, dobre in trpežne strune za vsa godala, mojstrske gosli z lepim lokom in leseno škatuljo (9, 10, 12, 15 gl.). Ceniki gratis in franko.

Najugodnejša prilika za nakup. Vsaki instrument se pred odpošiljanjem strokovnjsko preizkusi.

Stare gosli in čela se zamenjuje za nove. Prva prodaja gramofonov in najpopolnejših ploč.

Velecenjeni gospod!

Poslane gosli so me po svoji ukusni obliki in vsled prijetnega glasu popolnoma zadovoljile! Mislim, da je dolžnost vsakega zavednega Čeha, da naroča svoje potrebe pri Vaši cenji, firmi, ki ne more ž njo tekmovali nobena inozemska trdka. Želim Vam mnogo uspeha in ostajam prijateljsko vdani.

Fr. V. Mohapl, ravnatelj.

L. 29./XII. 1906.

Ne kupujte pod roko od prekupecev, obrnite se najprej in naravnost na našo trdko! P. T. Jan Bašta, Schönbach! 89 18—1

Morem Vam sporočiti, da mi ugaja poslani bas radi lepega glasu in primerne cene. Pošiljam Vam zadnje doplačilo z zagotovitvijo, da ste me popolnoma zadovoljili. Borovany u Olešnice, 2./I. 1908.

A. Zimmermann, ravnatelj.

Na tisoče pohvalnih pism svedoči gg. učiteljem in zborovodjem o kakovosti in primernosti mojih instrumentov.

Službo

želita menjati dve učiteljici v velikem trgu na južnem Štajerskem ob železnici. II. plačilni razred, prosto stanovanje in kurjava. Več o tem pove upravništvo „Učit. Tov.“

Josip Arko, klepar in konecs. instalater za acetilenske in vodovodne naprave v Ribnici, Dolenjsko, sprejme takoj

vajenca

z dovršeno ljudskošolsko izobrazbo.

Vajenci s priporočilom svojega učitelja imajo prednost.

Narodna knjigarna

12 52—23

v Ljubljani, Jurčičev trg št. 3

združena s trgovino s šolskimi, pisalnimi, risalnimi in drugimi v to stroko spadajočimi potrebščinami, se priporoča vsemu zavednemu naprednemu učitelstvu za dobavljenje vseh

knjig in časopisov ter šolskih in drugih potrebščin.

Cenovnik zastoj in poštnine prosto.

Največja in najbogatejša tvorniška zaloga priznana pravih švicarskih

Union-ur

31 52—15

katerih tvornic delničar sem in edini zastopnik za vso Kranjsko, ter zastopnik ur Schaffhausen, Klassig in Glashütte.

Velika zaloga zlatnine, srebrnine in dragocenih kamnov, kakor blaga od srebra in kinasrebra

Fr. Čuden urar in trgovec v Ljubljani

Prešernove ulice nasproti frančiškanskemu samostanu.

Angleško skladišče oblek
Ljubljana, Glavni trg 5.
Največja zaloga in izbira oblek za gospode in dečke, športnih oblek, površnikov, dežnih plaščev in zimskih suken.
Obleke in površniki, kakor tudi damski kostumi se izdelujejo po meri in najnovjšem kroju.
No zahtevanje se pošlje na izbiro tudi brez povzela.
V zalogi so vedno najmodernejše danske obleke.
Jako nizke cene. O. Bernatović.

30 24—5

VERONIKA KENDA

v Ljubljani na Dunajski cesti šte. 20

priporoča p. n. krajnim šol. svetom, šol. vodstvom in učitelstvu svojo

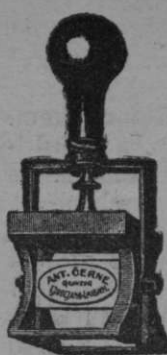
veliko zalogo pisalnih in risalnih potrebščin.

Dalje imam v zalogi risalni papir raznih vrst v vseh predpisanih velikostih, pisalni in pismeni papir, zavitke različne velikosti, veliko izbiro peres, držal, svinčnikov, gumic, krede, črnila, barvic, ravnil, ter vseh v to stroko spadajočih predmetov.

14 52—32

Postrežba točna in solidna.

Glavna zaloga Jos. Petričevih zvezkov.

Zavod za graviranje in izdelovanje kavčukastih štampiljev

Anton Černe

Ljubljana, Sv. Petra cesta 6.

Uradni in zasebni pečati iz kavčuka in kovine, štampilje za datum, vsakovrstni klišeji, monogrami itd. itd. 52 11

Ceniki gratis in franko.

Franc Kollmann

Ljubljana

na Mestnem trgu

priporoča slavnemu učitelstvu svojo

bogato zalogo

stekla, porcelana

in podob,

kakor tudi svetilk za petrolej

in elektriko. (146) 12 7

Prevzema tudi vsa steklarska dela in zagotavlja najcenejšo postrežbo.

Odlikovana

Prva kranj. tvornica klavirjev

Ljubljana, Hilšerjeve ulice št. 5

blizu Gradišča

Rudolf A. Warbinek

priporoča svoje prve vrste, za vsa podnebja solidno narejene pianine, klavirje in harmonije tudi samoigralne

za gotov denar, na delna odplačila ali naposodo.

Poprave in uglaševanja se izvršujejo točno in računijo najceneje. 28 52—10

Največja tvornica na jugu Avstrije

Jamstvo 6 let. Eksport v vse dežele.